

Congo 1955-1960: De aanloop naar de onafhankelijkheid. Een analyse van de berichtgeving in drie Vlaamse kranten: De Standaard, Vooruit, Het Laatste Nieuws. (Isabelle Ferrand)

[home](#) [lijst](#) [inhoud](#) [vorige](#) [volgende](#)
[scripties](#)

VI. KWALITATIEVE ANALYSE

9. CONGRES VAN CONGOLESE POLITIEKE PARTIJEN IN LULUABURG: 9 TOT 12 APRIL 1959

9.1 Historiek

Het congres in Luluaburg was de eerste belangrijke manifestatie van het Congolees nationalisme na de rellen in Leopoldstad. Het initiatief ging uit van de Union Congolaise. Daarnaast namen zeker nog vijf andere formaties deel: de "Mouvement National Congolaise", de "Parti Démocrate Congolais", de "Parti de l'Unité Congolaise", de "Parti du Progrès National Congolais" en de "Mouvement National pour la Protection des Milieux Ruraux".[\[373\]](#) Deze partijen streefden naar eenheid.

Het Congres keurde verschillende moties goed.[\[374\]](#) Een eerste voorzag een Congolese regering die in januari 1961 zou opgericht worden. Deze regering zou een voorlopig karakter hebben, maar zou wel kunnen beslissen over het tijdstip van de onafhankelijkheid.

In een tweede motie vroeg het congres vrijheid van politieke vereniging zonder controle en vrijheid van verspreiding van informatie via radio en propaganda.

Tenslotte bevestigde het congres dat Congo één moest blijven. Het argument luidde dat enkel een Congolese eenheidsstaat in staat zou zijn een belangrijke rol te spelen op het Afrikaanse continent. Een federale structuur zou daarentegen het land verzwakken en balkaniseren. Congo was immers een lappendeken van bevolkingsgroepen, bij wie het nationaal bewustzijn niet sterk ontwikkeld was.

9.2 Analyse

Het belang van het congres ligt in het feit dat de verschillende nationalistische partijen voor de eerste keer samenkwamen om te overleggen over de toekomst van Congo. De verwerking van de berichtgeving zorgt voor een aantal problemen omdat we ten eerste weinig informatie terugvinden bij *Het Laatste Nieuws* en *Vooruit* en ten tweede omdat de inhoud van de berichtgeving bij de drie kranten gelijk is. Om die reden zal de basisstructuur van onze werkmethode afwijken van de voorgaande.

Vooruit wordt niet behandeld. Het enige artikel, die de krant publiceert, gaat over de goedkeuring van een aantal moties en daar gaan we hierboven op in. Wat wel bestudeerd wordt, is een Belgabericht over het congres in *De Standaard* en *Het*

Laatste Nieuws en een commentaar van een correspondent (De Standaard).

Het artikel [\[375\]](#) van Belga is geschreven op de vooravond van het congres. We kunnen afleiden dat er weinig duidelijkheid heerst omtrent de praktische uitvoering en de inhoud. Belga citeert: "Het congres van Loeloeaburg, het eerste politiek congres in de geschiedenis van Kongo, schijnt te zullen starten in het teken van de verwarringen en de improvisatie. Achtenveertig uren voor de opening schijnt niemand nog de juiste plaats te kennen, waar het congres zal plaatshebben. De agenda kan slechts opgesteld worden na de aankomst van de afvaardigingen van de Kongolese unie en de Nationale Kongolese Beweging van Katanga, die donderdagavond verwacht worden." Het belang van dit congres wordt uitdrukkelijk vermeld. Voor de rest tast men volledig in het duister.

Het "enige treffende" feit, dat Belga vaststelt, is de aankomst van vijf leden van de MNC uit Leopoldstad. Gaston Diomi is er niet bij en dit ontgoochelt sommige kringen. Ook het feit dat Lumumba niet aan het congres deelneemt, zorgt voor teleurstelling. Daarentegen heeft de afwezigheid van Lumumba weinig reacties teweeggebracht bij de "welingelichte Europese kringen". Zij menen dat het congres daardoor rustiger zal verlopen. Dit impliceert dat de koloniale middens zijn afwezigheid niet erg vinden. Lumumba heeft blijkbaar zijn reputatie als herrieschopper al opgebouwd.

Tezelfdertijd betreuren deze middens de keuze van Luluaburg omdat ze vrezen "dat de hoofdplaats van een rustige provincie door het virus van de agitatie zal besmet worden". De rellen van januari liggen nog vers in het geheugen en men is bang dat ook de rustigere gebieden de microbe zullen te pakken krijgen.

Belga merkt op dat deze meningen komen van een klein aantal ingewijden. Dit impliceert dat de meesten niet ingelicht zijn over het congres. Ook in Afrikaanse kringen weet men er bijna niets van af, behalve in een kleine kring van "politici". Belga zet "politici" tussen aanhalingstekens, wat erop wijst dat ze bedenkingen heeft over de zwarte politicus. Deze functie ontwikkelde zich niet door een eeuwenlange traditie zoals in het Westen, maar wel tijdens de onafhankelijkheidsstrijd. De verschillen in tijdspanne en cultuur zorgen ervoor dat de zwarte politicus verschilt van de blanke. We krijgen hier het beeld van de zwarte politicus die een trapje lager staat dan de blanke. Dit is een vorm van "apparent denial" of de schijnbare ontkenning. Er zijn ook wel zwarte politici, maar de Westerse politiek is superieur.

Tenslotte benadrukt Belga de wedijver tussen de MNC en de Congolese Unie. Het schijnt, men stelt het niet uitdrukkelijk, dat de onenigheid tussen beide berust op het feit dat het antagonisme tussen de stammen is overgeslagen naar de politiek. Opnieuw wordt het anders-zijn van de Congolezen benadrukt. Volgens Belga zullen de Congolese Unie en de MNC, die vooruitstrevend is, in ieder geval een belangrijke rol spelen op het congres. Belga onderstreept dat ook andere Congolese partijen hun stem zullen laten horen.

De correspondent meent dat de politieke activiteiten van nu af aan hoog zullen opslaan in Congo. Een eerste in het rijtje is het congres in Luluaburg, "waar voor het eerst in de geschiedenis van Belgisch Afrika een congres wordt gehouden van de Kongolese politieke partijen". Daarna zullen de politieke vergaderingen en meetings schering en inslag worden tot aan de verkiezingen op het einde van dit jaar.

Wat de regeringsverklaring betreft, geeft hij kritiek op de slechte precisering, vb. van het algemeen stemrecht. Hij meent dat moeilijkheden niet zullen uitblijven en dat er tijdens één van de volgende meetings opnieuw rellen zullen ontstaan. "De Belgen zullen weer verschieten over enkele maanden!" [\[376\]](#)

9.3 Conclusie

Er is een duidelijke tegenstelling tussen het belang van het congres voor de Congolese geschiedenis en de aandacht die het krijgt in de drie kranten. Alle artikels, behalve één, halen hun informatie bij persagentschappen. Bovendien is de inhoud, die voornamelijk uit het goedkeuren van moties bestaat, gelijk. De kranten halen hun informatie dus bij Belga. Niettemin konden de weinige artikels, die verschenen, getoetst worden aan de theorie van de "discourse analysis" en de linguïstische pragmatiek.

10. RELLEN IN STANLEYSTAD: 30 OKTOBER 1959

10.1 Historiek

Stanleystad groeide in 1959 uit tot het epicentrum van Lumumba's MNC. Leopoldstad werd herleid tot zijn politieke periferie. Een eerste congres van de MNC liep van 23 tot 28 oktober 1959. In de besluiten werd het plan van De Schrijver verworpen. De MNC bleef ook bij de beslissing om niet deel te nemen aan de komende verkiezingen voor de gemeente- en de gewestraden. De partij eiste opnieuw onafhankelijkheid en beschuldigde België van inbreuken op het Handvest van de Verenigde naties, omdat het weigerde in te gaan op de politieke eisen van de Congolezen. Alhoewel het congres in een opgewonden sfeer verliep, bleef het daarbuiten rustig. [\[377\]](#)

Onmiddellijk daarna werd op initiatief van Lumumba een "Congres van de Congolese politieke partijen" (29 tot 30 oktober 1959) georganiseerd. Deze meeting liep uit de hand en mondde uit in ernstige rellen, die een aantal dagen duurden en het leven kostten aan een veertigtal mensen. Het was als het ware een herhaling van de januari-rellen in Leopoldstad. Net zoals Kasavubu werd Lumumba gearresteerd. De afloop van zijn proces liep eveneens niet volgens de regels van het spel.

10.2 Analyse

De rellen in Stanleystad zijn het derde drama in 1959.^[378] Ze volgden ongeveer hetzelfde scenario als de rellen in Leopoldstad, alleen is Lumumba nu de boosdoener. We zullen nagaan wat de kranten over hem en over de rellen berichten.

Voor het onderzoek baseren we ons op het eerste artikel na de rellen en de commentaren. De volgende artikels betreffen immers oproepen van de gouverneur-generaal en de provinciegouverneur, die stelden dat Lumumba lessen kreeg in revolutietechniek. Daarnaast verschijnen nog kleinere artikels over rellen in de omgeving van Stanleystad.

De Standaard

Op 2 november 1959^[379] meldt *De Standaard* dat er zich tijdens het "jongste weekeinde heftige onlusten in Stanleystad voordeden, waarbij tenminste 20 doden vielen onder de inlandse bevolking". De uitbarsting volgde op een "woelige meeting", waarop Lumumba het Belgische gezag scherp aanviel. "Toen de gemoederen op het kookpunt waren gebracht, slaagde de volkstribuun er niet meer in ze weer te bedaren." Dit citaat typeert Lumumba's demagogische eigenschappen, waarvan de uitwerking tot onverwachte resultaten leidde.

De politie was overrompeld door de "opgehitste menigte" en moest een beroep doen op de weermacht die haar wapens gebruikte. Van dat ogenblik "ontbrandde in de straten een ware veldslag". De rellen worden hier sterk uitvergroot. Het leger kreeg zaterdag de toestand weer in handen en de kalmte keerde in de blanke stad terug. In de inlandse wijken en dorpen blijft de opwinding nu nog groot. *De Standaard* vermeldt dat de overheid een aanhoudingsbevel heeft uitgevaardigd tegen Lumumba, die zondag aangehouden werd.

De krant gaat ook terug naar het ontstaan van de incidenten, waarover geen volledige klare versie bekend is. Dit is trouwens af te leiden uit het taalgebruik. Citaten als: "Het schijnt dat sedert enkele dagen in de inlandse wijken van Stanleystad een grote beroering heerste (...)" ; "Loemoemba zou daarbij een uiterst scherpe commentaar hebben geleverd. (...)" ; "De vergadering zou dan uiteengegaan zijn in een zeer geladen atmosfeer. " ; enz., drukken die onzekerheid uit.

In een commentaar^[380] schrijft Ruys dat de bloedige onlusten in Stanleystad nog maar eens bewijzen dat de spanning niet beperkt blijft tot Beneden-Congo of Kasai. Hij meent dat de incidenten in Stanleystad slechts een schakel in de keten zijn, waarvan niemand het einde ziet. "De politieke agitatie is tot in de verste uithoeken van Kongo doorgesijpeld." De partijen hebben overal hun kernen opgericht, waardoor de slogans overal doordringen.

De nieuwe slachting is volgens Ruys een gevolg van de "lichtzinnigheid waarmee sommige zwarte leiders omgaan". Hij verwijst in de eerste plaats naar Lumumba en de leiders van de links georiënteerde fractie van de MNC. Al vroeger liepen Lumumba's meetings uit op ernstige opstootjes, maar deze keer is "de toverleerling er niet in gelukt zijn geesten te bezweren en zijn er doden gevallen". In dit citaat wordt politiek met bijgeloof gecombineerd. Het bijgeloof leefde bij de Congolezen nog sterk door.

Ruys stelt de vraag: "Speculeert de MNC-leider erop dat de overdracht van het politiek gezag zal worden verhaast door een toestand van terreur en verwoesting?" Als 1960 een jaar van oorlog wordt, dan moet het volgens de journalist hard tegen hard gaan. Wanneer Lumumba op buitenlandse hulp wil rekenen dan moet de broze economie ontredderd worden en moeten de kapitalen naar veilige oorden overgebracht worden. Deze speculatie vindt Ruys ronduit lichtzinnig. Naar zijn mening is "de zo fel besproken" Abako-leider voorzichtiger op dat gebied.

Hij besluit dat men niet anders kan dan Lumumba's optreden af te keuren. "De opruiende taal van Loemoemba is des te ongelukkiger, daar de minister in zijn jongste boodschap toch wel zeer expliciet de weg naar de volledige soevereiniteit heeft toegelicht."

Vooruit

In het eerste artikel [\[381\]](#) over de pas ontstane rellen verwijst *Vooruit* naar een officieel communiqué, uitgegeven in Stanleystad. Daarin staat dat een meeting, die vrijdag door de Kongolese Nationale Beweging, strekking Lumumba, werd gehouden, ontaardde in onlusten. *Vooruit* citeert: "In het communiqué wordt gezegd dat de meeting door de eerste burgemeester van Stanleystad was verboden, doch naar het schijnt hebben de leiders van de Kongolese Nationale Beweging geen rekening gehouden met dit verbod (...)".

"Lumumba heeft, volgens zijn gekende techniek, eerst zijn toehoorders opgehitst en daarna getracht hen tot kalmte aan te sporen." Men veronderstelt dat Lumumba dit vroeger ook deed en dat zijn methode voor de koloniale middens geen geheimen meer heeft. "Maar deze keer werd hij door de massa overtroffen." Dit impliceert dat zijn oproep tot kalmte altijd slaagde, behalve vrijdag.

Vooruit schrijft dat er een bevel tot aanhouding wegens aanhitsing tot geweld tegen hem is uitgevaardigd en dat hij verdwenen is. Wat verder in het artikel wordt bericht dat Lumumba werd aangehouden.

De onlusten namen volgens de krant een vrij erge wending en duurden de hele nacht voort. De politie was overrompeld. De weermacht moest ingrijpen en opende het vuur op de betogers. De volgende dag waren er opnieuw onlusten, maar ze konden onderdrukt worden. *Vooruit* vermeldt tenslotte dat er zondag officieel 24 doden, allen Congolezen, geteld waren.

Het Laatste Nieuws

Het Laatste Nieuws [382] vermeldt eerst en vooral: "Lumumba, leider van de nationale Kongolese beweging, tegen wie een aanhoudingsbevel uitgevaardigd werd, maar die verdween na te Stanleystad onlusten te hebben uitgelokt, werd zondagmiddag aangehouden." De krant begint onmiddellijk met de arrestatie en komt dan terug op de rellen.

De onlusten volgden op een vergadering waarbij Lumumba de toehoorders ophitsten. Ze vielen zowel blanken als zwarten aan en de overrompelde politie was tenslotte verplicht om het vuur te openen. Belga meldt dat de overheid in Stanleystad zondagmiddag officieel heeft meegedeeld dat er 20 doden, allen Congolezen, te betreuren zijn.

In een commentariërend artikel [383] citeert L. Siaens: "Tijdens de afgelopen dagen hebben zich twee feiten voorgedaan, die op vijf weken van de gemeente- en gewestverkiezingen een kentering ten goede kunnen teweegbrengen in de Kongolese politieke toestand." Een eerste feit is dat de "eerzuchtige Lumumba" werd aangehouden en dat geen enkel gezaghebbend leider van zijn partij openlijk verzet heeft aangetekend zoals dit gebeurde toen Kalonji in bewaakt verblijf werd gesteld. Dit impliceert dat Kalonji meer vertrouwen geniet dan Lumumba. Het tweede feit heeft te maken met de rondetafelconferentie.

Volgens Siaens heeft Lumumba waarschijnlijk de bloedige onlusten in Stanleystad zelf uitgelokt om zijn aanhouding zelf te bewerken. Hij hoopt hiermee door zijn rasbroeders als martelaar beschouwd te worden en de congressisten in Elisabethstad in het nauw te brengen. De journalist stelt dit niet expliciet, maar de geniepige Lumumba, zoals hierboven kan afgeleid worden, zou zoiets wel aandurven. Siaens heeft zeker geen hoge dunk van Lumumba en zijn partijgenoten, die hij demagogen noemt.

Siaens hoopt op een gunstige ommekeer. Lumumba's oproep tot "oorlog tegen België" heeft een tegenovergestelde uitwerking gehad, want Kalonji wenst geen wanordelijke onafhankelijkheid. De journalist schrijft dat de volgende dagen zullen uitwijzen of de MNC hem zal volgen en zich zal scharen achter de partijen, die aan de verkiezingen zullen deelnemen. Deze zullen de grondvesten leggen van de Congolese onafhankelijkheid. Vandaar de hoop op positieve ontwikkelingen.

10.3 Conclusie

Het lijkt erop dat er minder zwaar getild wordt aan de rellen in Stanleystad dan aan de gebeurtenissen in Leopoldstad in januari. Kwantitatief is dit zeker het geval. We vonden gemiddeld een zevental artikels per krant over een periode van 9 dagen. [384] Kwalitatief wordt de berichtgeving beperkt tot een relaas van de feiten

van een aantal oproepen van koloniale autoriteiten. Enkel *De Standaard* gaat op zoek naar de oorzaken.

In de commentaren treedt Lumumba op de voorgrond. Hij kan in de kranten op weinig sympathie rekenen. Ruys en Siaens plaatsen het radicalisme van Lumumba tegenover een andere Congolese politieke figuur, die zich iets gematigder opstelt tegenover de manier waarop de onafhankelijkheid moet totstandkomen. Dit vergroot de zogenaamde "onverdraagzaamheid" van Lumumba ("reversal") tegenover het kolonialisme.

Ruys veroordeelt Lumumba's lichtzinnigheid en vindt zijn "opruimende taal" ongepast, omdat minister De Schrijver nu duidelijke taal spreekt. Kasavubu wordt in een neutraal daglicht geplaatst, omdat hij zich verzet tegen onlusten en agitatie.^[385] Siaens hekelt de eerezucht van Lumumba, die sympathie probeert te winnen door zijn aanhouding. Siaens verwijst naar Kalonji, die geen onafhankelijkheid in wanorde wilt.

Vooraf uit de woordkeuze blijkt dat Lumumba een omstreden figuur is. Het algemeen beeld dat men van hem ophangt, is dat van een demagoog, een volksmenner die de massa ophitst en dan probeert te bedaren.

11. DE VERKIEZINGEN VOOR DE GEMEENTE- EN GEWESTRADEN: DECEMBER 1959

11.1 Historiek

De verkiezingen voor de gemeente- en de gewestraden verliepen in een gunstig klimaat, wat misschien te verklaren viel door de rondreis van de koning in Congo en Ruanda-Urundi. In de ogen van de Congolese politici waren de verkiezingen niet meer zo belangrijk, omdat ze geen garantie boden voor de deelname aan de rondetafelconferentie in januari. Het kartel Abako-PSA-Parti du Peuple-MNC/Kalonji^[386] hield zich gedurende de laatste weken sterk bezig met de voorbereiding van het congres in Kisantu. De resultaten van de verkiezingen werden zelfs nooit gepubliceerd.

De belangrijkste vaststelling bij de analyse van de verkiezingsuitslagen was het succes van de lokale kandidaten, zonder rechtstreekse banden met de politieke partijen. Op de Abako en PNP na, waren de partijen nog niet doorgedrongen in het binnenland. Ze beheersten wel de steden, waar ze 75% van de zetels haalden.

De PNP scoorde met 300.000 stemmen toch lager dan verwacht, want electoraal kon ze profiteren van de afwezigheid van sommige partijen. De Abako en de PSA behaalden een morele overwinning omdat het grootste deel van de aanhangers in hun thuisbasis, Beneden-Congo en Kwilu, de boycot respecteerden. De MNC-Lumumba stond enkel sterk in Stanleystad. De Conakat van Moïse Tshombe behaalde het meeste aantal stemmen (39.086) in Katanga. Haar voornaamste

concurrent de Balubakat moest het met veel minder stellen (9.982).[\[387\]](#)

11.2 Analyse

In dit onderdeel wordt vooral aandacht besteed aan de verkiezingen in Leopoldstad. We kijken naar de verwachtingen en de resultaten bij de verschillende kranten. De boycot van Abako neemt hierin een belangrijke plaats in. Vervolgens worden ook de verkiezingen in de andere grootsteden onderzocht.

11.2.1 Verkiezingen in Leopoldstad

De Standaard

Enkele uren voor de verkiezingen is de spanning te snijden. Ruys vraagt: "Wordt het hier zondag een herhaling van de januari-onlusten?" Hij zegt dat deze vraag nog zwaarder drukt op de hele stad dan de hitte. In de Europese wijken heerst onrust terwijl men in de zwarte gemeenten eerder angst voelt.[\[388\]](#) Blijkbaar zijn blank en zwart de rellen na een jaar nog niet vergeten. Niemand lijkt echter gebrand op een herhaling, omdat een repressief optreden van de weermacht veel slachtoffers zou kunnen maken.

Toch geloven de administratie en de Congolese partijen niet dat het zo ver zal komen. Volgens Ruys lijkt het onwaarschijnlijk dat de Abako onlusten zal uitlokken. "Het is niet omdat Kasa Voeboe te Brussel stug bleef, dat de Abako moet worden beschouwd als een partij die amok wil maken. De jongste maanden nam ze veeleer een houding van geweldloos verzet aan, (...)." Dit beeld over Abako troffen we ook aan bij de bespreking van de rellen in Stanleystad.

Wat de verkiezingen betreft heeft het kartel Abako-MNC-PSA neen gezegd. Ruys stelt de retorische vraag: "Heeft het thans nog veel zin over de redenen van die boycot na te kaarten?" Volgens de journalist gaat niemand vrijuit. "Het kartel heeft de hand van De Schrijver geweigerd, vooral omdat Kasa Voeboe op de vooravond van de verkiezingen niet de indruk kan wekken dat hij zijn maandenlange kritiek op de Belgische politiek plots opgeeft en bezwijkt voor de mooie beloften van de regering." Kasavubu's houding wordt niet bekritiseerd, hij is integendeel consequent. Eén van de voornaamste oorzaken van de huidige vertrouwenscrisis ligt immers bij de "eigenwijze paternalistische houding van de Belgische regering".[\[389\]](#)

De verkiezingsdag verliep uiteindelijk rustig. De uitslag beantwoordt aan de verwachtingen: slechts 33% van de kiezers bracht een stem uit. Ruys meent dat het geweldloos verzet van de Abako getriomfeerd heeft. Naast de Bakongo bleven ook vele inlanders thuis, die niet bij een partij aangesloten waren. Angst voor mogelijke onrusten ziet Ruys als een reden, maar daarnaast moet bekend worden dat de grote meerderheid van de Congolezen van Leopoldstad de verkiezingen hebben geboycot.

De tegenstanders van het kartel, voornamelijk gegroepeerd op de Assorecolijsten, voelden zich daarentegen niet gehinderd bij het stemmen.[390]

Ruys noemt de "feitelijke mislukking" van het "democratische experiment" in Leopoldstad en Beneden-Congo niet tragisch. De verkiezingen spelen immers geen rol meer in de opbouw van de wetgevende en uitvoerende machten, want minister De Schrijver heeft verkiezingen met algemeen stemrecht beloofd voor de provinciale en centrale instellingen.[391]

De journalist denkt wel dat de invloed van de Abako op de Congolese politiek zal toenemen als de overwinnende partijen en deze van de boycot zullen samenwerken. De sterke eigenschappen, die de Abako karakteriseert, zijn volgens Ruys veelvuldig: enige politieke partij van formaat, stevige organisatie, financiële steun van 2 miljoen Bakongo en een paar grote Europese ondernemingen, de vriendschap van Kasavubu met Fulbert Youlou.[392]

Vooruit

***Vooruit* blikkt niet naar de situatie vóór de verkiezingen in Leopoldstad. Ze bericht enkel over de verkiezingsdag zelf. De berichtgeving bevat vooral praktische informatie en geen commentaren. *Vooruit* schrijft dat de toestand in de Kongolese hoofdstad rustig is en dat het kartel van de Abako-MNC-PSA-PP een oproep heeft gericht tot de bevolking om kalm te blijven. De nationale partij van de vooruitgang heeft evenwel haar leden opgeroepen. De vorige nacht werden vele strooibiljetten verspreid, waarin deze partij haar positie bepaalt tegenover het kartel. De overheid heeft voorzorgsmaatregelen genomen om de volledige stemvrijheid en veiligheid van de kiezers te garanderen.[393]**

Verder schrijft de krant dat de Bakongo de wachtwoorden van hun leiders eerbiedigden en thuis bleven. De bars waren gesloten op het bevel van de administratie en de markten werden weinig bezocht. De autobusdiensten werkten normaal met een zeer beperkt cliënteel.

Het Laatste Nieuws

Op de vooravond van de verkiezingen in Leopoldstad wisselen de kiesleuzen elkaar af "in een schakering, die men bont zou kunnen noemen, indien hun betekenis niet zo ernstig was". Siaens bedoelt hiermee een schakering van slagzinnen met een ernstige connotatie. Hoewel de partijen mekaar bekampen, doen ze een laatste poging om zich te verzoenen of ten minste mogelijke wanorde te vermijden.[394]

Slechts 34 % van de kiezers zijn ingeschreven en volgens Siaens is het weinig waarschijnlijk dat een massa telaarcomers zich nog zullen aanmelden. Hij besluit hieruit dat Abako vrijwel zeker is van haar bijval, vooral omdat in sommige districten van Beneden-Congo, zich geen kandidaten en geen kiezers aanboden.

Siaens doet vervolgens uit de doeken hoe de koloniale administratie de

bekendmaking van de verkiezingen aan boord heeft gelegd. "De zeer kiese taak werd opgenomen door de eerste-burgemeester met een oproep in zeer gewikte bewoordingen." Vrijdagochtend heeft hij deze oproep herhaald en enkele geruchten weerlegd, die in de Congolese gemeente de ronde deden.

Siaens twijfelt of de verkiezingen rustig zullen verlopen. Als het wel zo is dan zal het eerder een gevolg zijn van de oproep, die op bevelende toon verscheen in het blad *Notre Congo*. Het orgaan van de Abako maant zijn kiezers aan om zaterdag en zondag thuis te blijven, te bidden, de gedachtenis van hun voorouders op te roepen, niet te drinken, maar toch "niet al te diep in te slapen".

De kalmte en rust tijdens de verkiezingen wordt verschillende keren herhaald. "Op de kalmte en de waardigheid, die de verkiezingsdag kenschetste kan niet voldoende worden geweest." Niemand, ook de journalist, had het durven hopen. Hij schetst kort een sfeerbeeld van die dag. Eveneens merkt hij op dat de verkiezingen niet snel verliepen, maar dit belette niet dat "de berekenaars van de kostprijs van de democratie" tevreden waren met de rust en ernst van de verkiezingen.[\[395\]](#)

Ondanks het feit dat de Abako de verwachte overwinning behaald heeft zonder aan de verkiezingen deel te nemen, relativeert de journalist de grote aanhang van deze partij. Hij zegt dat de 70% onthouders niet allemaal Abakisten kunnen zijn. Zo moet men van dit totaal een aantal kiezers aftrekken, die nooit stemmen.[\[396\]](#)

Volgens Siaens hebben de verkiezingen, die zondag werden gehouden, op duidelijke wijze de machtsverhoudingen aangetoond. Hoewel ze slechts een plaatselijke invloed hebben, zijn ze "de toetsteen van de politieke verzuchtingen van het volk". De journalist hecht duidelijk belang aan deze verkiezingen.

11.2.2 Verkiezingen in het algemeen

De berichtgeving van de verkiezingen in de andere steden komt voornamelijk van persagentschappen. Alleen *Het Laatste Nieuws* geeft wat commentaar. *Vooruit* laat een correspondent, die in Katanga verbleef, aan het woord.

Vooruit

De correspondent[\[397\]](#) rapporteert dat de verkiezingen in Elisabethstad en omliggende gemeenten heel kalm verliepen, zowel in de blanke als in de zwarte gemeenten. Hij voorzag dit min of meer, omdat het de laatste week uiterst rustig bleef.

De verkiezingsstrijd werd hoofdzakelijk via de postbussen gevoerd. "In de cités werden vanzelfsprekend meetings gehouden: de zwarten zijn dikwijls geboren redenaars." De correspondent erkent dat spreken en meetings eigen zijn aan de Afrikaanse cultuur. Zaterdag was er wat beweging. Enkele auto's reden rond door de

belangrijkste straten en maakten propaganda voor de Conakat.

De correspondent besluit dat de verkiezingen een overwinning geweest zijn voor de Conakat, "wat typerend is voor de geestesgesteldheid van de bevolking aldaar". De uitslagen zijn voornamelijk een weergave van de wedijver onder de stammen. Bovendien is de Conakat numeriek de sterkste partij.

Het Laatste Nieuws

Siaens benadrukt nogmaals de kalmte en de ontspannen sfeer tijdens de verkiezingen. In alle steden bleef het rustig. De uitslagen bewijzen volgens hem dat alle provincies hun stemrecht wilden, want de opkomst was in bepaalde steden buitengewoon groot. Congo doet het in ieder geval niet slechter dan zijn buurlanden. Siaens besluit dat de Congolezen geen lessen moeten krijgen, zeker niet van Franse zijde zoals men in Brazzaville geneigd is. Dit impliceert dat Brazzaville zich wel eens zou durven moeien en de journalist verdedigt het Belgisch paternalisme.

Daarnaast bewezen de rustige verkiezingen de snelle bewustwording van de Congolese bevolking. Siaens weet niet of dit een democratische bewustwording is. Latere verkiezingen zullen dit moeten uitwijzen. De verkiezingen van zondag stonden in het teken van de grote macht van de gewoonterechtelijke hoofden en het stamverwantschap. "De zuiver politieke lijsten moesten onderdoen voor de groepen met een duidelijke etnische stempel." In Leopoldstad en Beneden-Congo is dit het geval. De Bakongo, verenigd in Abako, bleef die dag thuis.

In Stanleystad is dit misschien niet zo. Siaens stelt dit niet uitdrukkelijk. De sociale onderscheid gaf daar de doorslag. "De massa die uit zwarten van zeer verscheiden herkomst bestaat, stemde in grote getale MNC omdat deze partij hen heeft opgezet tegen de "gegoede klasse" der klerken, (...)." [398]

11.3 Conclusie

De verkiezingen voor de gemeente- en gewestraden in 1959 stonden alvast meer in de schijnwerpers dan de gemeenteraadsverkiezingen in 1957 en 1958. Bij *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws* is Leopoldstad de issue bij uitstek. Hun grootste bekommernis op de vooravond van de verkiezingen concentreert zich op de vraag of Leopoldstad zal gespaard worden van rellen.

De rellen, die ontstonden in het voorjaar van 1959 na een geannuleerde Abako-meeting, staan nog altijd diep in het collectieve geheugen gegrift. Opnieuw gooit deze partij roet in het eten door niet deel te nemen aan de verkiezingen. Toch is het beeld dat men over de Abako ophangt niet negatief, want ze neemt immers geen radicale houding aan.

Uiteindelijk verliepen de verkiezingen rustig, tot ieders grote verbazing. Siaens toont zich heel tevreden. Na alle woelingen die zich de laatste tijd voordeden, had hij dit niet meer durven hopen. De uitslagen beantwoorden aan de

verwachtingen van de drie kranten. Ruys denkt dat de invloed van Abako zal toenemen als er een samenwerking komt met de overwinnende partijen. De partij kent immers een enorme steun. Siaens relateert daarentegen de grote aanhang van Abako.

De mislukking van de verkiezingen in Leopoldstad is volgens Ruys geen drama. De verkiezingen hebben toch enkel een plaatselijke invloed. Siaens meent dat men, ongeacht de boycot, een duidelijk beeld kan vormen over de invloed van de verschillende partijen in Leopoldstad.[\[399\]](#)

De aandacht voor de andere steden is niet bijster groot. *De Standaard* wijdt haar commentaren volledig aan de verkiezingen in Leopoldstad. *Vooruit* publiceert slechts één commentaar, omdat ze over een correspondent in Katanga beschikt. Dit is meteen de enige commentaar, die expliciet over de verkiezingen gaat. De aandacht van *Vooruit* voor de verkiezingen is minder groot dan bij de andere twee kranten. *Het Laatste Nieuws* concentreert zich ook op de verkiezingen in Leopoldstad, maar verwijst daarnaast naar de andere steden. In tegenstelling tot *De Standaard* worden de verkiezingen globaler bekeken.

12. HET CONGRES IN KISANTU: 24 TOT 27 DECEMBER 1959

12.1 Historiek

Het congres in Kisantoe werd georganiseerd door het kartel-Abako-PSA-Parti du Peuple-MNC/Kalonji en vond plaats in de beroemde tuinen van Broeder Gillet. De leiders gaven de voorkeur aan deze plek omdat ze rustig zouden kunnen vergaderen. Alle federalistische partijen kregen een uitnodiging. Het aanvaarden van een federalistische structuur was de absolute voorwaarde om deel te nemen.

Het congres had een buitengewone betekenis voor twee redenen: Wat zou de houding zijn van de leiders van het kartel na de mislukking van de onderhandelingen in Brussel, gevolgd door de verklaring van de minister voor de Kamer op 15 december? Welk standpunt zou de Abako innemen, aangezien ze voor de maand januari 1960 de vorming van een onafhankelijke staat, "Republiek van Centraal-Congo", voorzag?

Tenslotte verliep het congres in de grootste kalmte. Naast het kartel namen Abazi, "Parti de la Défense du Peuple Lulua", "Fédération Générale du Congo", "Alliance des Ressortissants de Dimbelenge" en enkele waarnemers van Conakat en Balubakat deel. De gematigde PNP werd echter niet uitgenodigd.[\[400\]](#)

Het kartel-congres eindigde met de goedkeuring van een aantal resoluties met betrekking tot de onafhankelijkheid, de inrichting van het land, de economische en sociale doeleinden, de veroordeling van het tribalisme en regionalisme, de onmiddellijke vrijlating van alle Kongolese politieke leiders of bannelingen, de eis

voor het ontslag van de gouverneur van Kasai, de veroordeling van het samentrekken van gewapende strijdkrachten rond de door Congolezen belegde politieke ontmoetingen en vergaderingen, de aandacht die België moet tonen, het ontwerp tot de oprichting van een Belgisch-Congolese investeringsmaatschappij die de "portefeuille" Congo zou overnemen.[\[401\]](#)

12.2 Analyse

Het federalistische congres in Kisantu was de belangrijkste bijeenkomst vòòr de rondetafelconferentie. Het kreeg buitengewone aandacht omdat de Belgische en buitenlandse pers in Leopoldstad verbleven voor de verkiezingen en de koninklijke aankomst, en zo meteen Kisantu erbij namen. In het onderzoek focussen we ons op de verwachtingen en de resultaten, namelijk de onderwerpen die het drukst besproken werden.

De Standaard

Ruys bericht dat het congres geopend werd in een vrij opgewonden stemming. Het succes van de boycot heeft volgens de journalist het vertrouwen van de Abako gesterkt en zijn houding verscherpt. Daarnaast hebben de verpletterende overwinning van Kalonji in Kasai en van de opgesloten Lumumba in Stanleystad, het nationalisme veel kracht bijgezet. Dit betekent dat het nationalisme een duw in de rug krijgt door de overwinning van twee belangrijke kopstukken.

Donderdag houdt het congres zich bezig met huishoudelijke zaken en vrijdag beginnen de eigenlijke besprekingen. Ruys citeert: "Het congres zal niet alleen, zoals reeds gezegd, de vrijlating eisen van Lumumba, maar tevens een concreet politiek en tactisch programma uitwerken, waarvan echter nog niet geweten is of het onmiddellijk publiek zal worden gemaakt." De congressisten zullen duidelijk hun politieke vooruitzichten en eisen op plan zetten. Ruys schrijft dat Kasavubu en Kalonji vastbesloten zijn om stoute taal te spreken.

Inhoudelijk zal het congres ondermeer de punten vastleggen die de nationalistten te Brussel besproken willen zien. Voor alles zal het principe van het federalisme worden beklemtoond. Tenslotte worden enkele technische kwesties aangesneden. Economische en financiële kwesties zal men terzijde laten. Dit is de procedure van de besprekingen zoals de Congolese leiders het zien. Ruys citeert: "Van deze congresdagen zal afhangen of aan de procedure nog wijzigingen worden gebracht."[\[402\]](#)

In een artikel van 29 december titelt *De Standaard*: "Kisantoe-congres gesloten. Kasa-Voeboe triomfeert op extremisten. "Onmiddellijke onafhankelijkheid van federale Congostaat." Op het einde van het congres, na de bekendmaking van de slotresoluties, blijkt de gematigde vleugel van het kartel de zege te hebben behaald:

“Er is geen sprake meer van een onmiddellijke uitroeping van de republiek van Beneden-Congo”. Het congres heeft het knelpunt van 1 januari overwonnen. Kasa Vubu wou het Belgische gezag vanaf die datum immers niet meer erkennen. De huidige provinciegrenzen worden aanvaard als de grenzen van autonome staten en er is geen sprake meer van een groot Bakongorijk, dat ook delen van Frans en Portugees Congo zou omvatten.

Wat de rondetafelconferentie betreft, stelt het congres voor dat ze bijeenkomt op 5 januari. De plaats wordt niet nader bepaald. *De Standaard*^[403] schrijft dat enkel de studie van machtsoverdracht aan de Congolese regering op de conferentie moet besproken worden. De regering zou gevormd worden na wetgevende verkiezingen en daarna zouden de Belgisch-Congolese betrekkingen geregeld worden. Het congres gaat wel akkoord met de extreme Abako-eis om geen voorlopige regering in te stellen.

Vooruit

***Vooruit* heeft tijdens de verkiezingen geen reporters in Congo. Daarom krijgt het congres in Kisantu niet dezelfde aandacht als in andere kranten, waarvan reporters in Leopoldstad verblijven. De berichtgeving beperkt zich tot de openingstoespraak van Kasavubu en de resoluties, die we bij de historiek reeds vermeldden.**

Het Laatste Nieuws

Nu de verkiezingen een rustig verloop kennen, verwacht men “in een vlag van optimisme” ook het beste van het congres. Abako nodigt alle federalistische partijen uit om de bijeenkomst bij te wonen. Volgens Siaens zal de PNP er niet bij zijn. De partij wordt er van beschuldigd verkocht te zijn aan de administratie en ze zou tegen de federalistische gedachte zijn. Naar de mening van de journalist is dit niet helemaal juist, “vermits voorzitter A. Bolya een paar dagen geleden zijn brein voor een dergelijke oplossing openliet”. Dit impliceert dat de PNP, die zich aanvankelijk tegen het federalisme kantte, op het laatste nippertje haar mening herzag. Siaens lijkt de gematigde en Belgisch gezinde partij te verdedigen.

Volgens Siaens hopen de blanken dat alle aangesproken partijen zullen aanwezig zijn. De reden is dat een grote deelneming de meest extremistische Abakisten kan temperen. Hierbij verwijst men in de eerste plaats naar Daniel Kanza. De extremisten wensen op 31 december de onafhankelijkheid van de Beneden-Congo uit te roepen en gewoonweg in de onwettelijkheid te treden. Dit betekent dat ze gewoonweg gaan afwijken van de plannen die België vooropstelt. De journalist citeert: “Men hoeft geen tekening te maken om te weten wat zulks betekenen zou.” Hij veronderstelt dat chaos het gevolg zou zijn.

Daarom wordt de indruk gewekt dat het congres in Kisantoe belegd wordt “om de Abako-leiders er toe aan te zetten binnen de wettelijkheid te blijven en de

Kanzawachtwoorden voor de oprichting van een eigen republiek te vergeten". Dit zal volgens de journalist gemakkelijk gaan of veel moeite kosten naar gelang het aantal deelnemende partijen. Daarom hopen de blanken op een grote deelname.

Verder wijst Siaens erop dat het congres rekening moet houden met het feit dat alle Congolezen hebben willen stemmen, met uitzondering van de bewoners van de Benedenstroom. Er wordt gehoopt dat de Abako zich niet schrap zal zetten tegen het opbouwend overleg met België. Siaens meent: "Indien Kasavubu wordt gevolgd dan verwacht men zich daaraan niet. De grote deelneming aan de verkiezingen is voor hem een troef in zijn nog jonge strijd tegen de uiterste groep in zijn partij." Kasavubu stelt zich blijkbaar gematigder op dan vroeger.

Tenslotte eindigt hij zijn artikel met een moralistisch betoog: "Het volstaat inderdaad niet zich te beperken tot de onafhankelijkheid, die niemand betwist. De Congolezen moeten zich bewust worden van het ontzaglijke werk, dat hen te wachten staat. Iedere streek heeft haar eigen vraagstukken maar de Congolese leiders zullen verplicht zijn ze gezamenlijk op te lossen indien zij hun land geen 20 jaar achteruit willen laten lopen. Misschien en hopelijk wordt daar te Kisantu gedacht."[\[404\]](#)

De moties van het congres bevestigen wat sinds de verkiezingen in Leopoldstad werd verwacht: "Kasavubu werd door de gematigden uit het slop geholpen". De Abako-partij zit al een tijdje in een impasse en de relatie tussen Kanza en Kasavubu was niet zo denderend goed.[\[405\]](#) Wellicht koos Kasavubu om die redenen voor een meer gematigde aanpak. Niet zolang geleden beloofde de Abako de uitroeping van de Beneden-Congorepubliek op 1 januari. Daar hebben ze nu van afgezien. De journalist schrijft: "Om de extremistische vleugel van Daniel Kanza tegemoet te komen (...) werden de moties in een strenge vorm gegoten." Dit houdt in dat de radicale eisen gecompenseerd worden door strikte moties.

Volgens Siaens is de inhoud ervan het bespreken waard. Toch had men de indruk dat ze veel inhielden van wat de kartelleiders in Brussel meekregen. De titel: "Abakokartel "spreekt af" voor ronde Tafel op 5 januari", refereert naar de besprekingen, die Kasavubu en Kalonji in Brussel voerden. Daar zou voor het eerst gewag worden gemaakt van die datum. De rondetafelconferentie zou uitsluitend de voorwaarden onderzoeken voor de machtsoverdracht aan een Congolese regering, die na de verkiezingen onmiddellijk zou worden gevormd.[\[406\]](#)

12.3 Conclusie

Het congres was duidelijk een aangelegenheid die de journalisten meepikten, omdat ze in Leopoldstad verbleven. *Vooruit* zond niet speciaal een reporter naar het congres. Haar informatie komt enkel van persagentschappen. Dit zou waarschijnlijk ook het geval geweest zijn bij *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws*, als M. Ruys en L. Siaens niet in het land waren voor andere evenementen. De verkiezingen en de reis

van de koning kregen immers een enorme belangstelling in de Belgische pers, meer dan het congres in Kisantu.

De berichtgeving over het congres beperkt zich tot de bespreking van de verwachtingen en de gestemde moties. Bij het eerste behandelt Ruys de moties die eventueel kunnen gestemd worden. Siaens gaat dieper in op de beginsituatie. Hij bespreekt de aanwezige partijen, de plannen van de Abako, de toekomst die de Congolezen te wachten staat, de hoop van de blanken. Naar de verwachtingen van de zwarten werd niet gepeild. Hij leidt ze af uit het stemgedrag. Dit toont de superioriteit van de blanken.

De berichtgeving van de eindresultaten van het congres ligt bij beide journalisten in dezelfde lijn. Er wordt vermeld dat de gematigden de overwinning behaalden en dat de rondetafelconferentie bijeenkomt op 5 januari 1960. Het eerste werd door iedereen gehoopt. De Abako-extremisten staan op een slecht blaadje, want zij willen de onmiddellijke onafhankelijkheid, en dan wel van één bepaald gebied. Dit willen de koloniale autoriteiten en de pers, die hen en alle gematigden verdedigen, niet. Zij willen ten eerste een overhaaste onafhankelijkheid tegenhouden en ten tweede moet de kolonie één blijven.

13. DE WETGEVENDE EN PROVINCIALE VERKIEZINGEN: 11 TOT 25 MEI 1960

13.1 Historiek

De kiescampagne en verkiezingen verliepen deze keer niet zo vlekkeloos als anders. Twee zaken lagen aan de basis. Ten eerste moesten de kiesverrichtingen gebeuren in een razendsnel tempo, want de onafhankelijkheid stond voor de deur. Ten tweede was er een gebrek aan voorbereiding bij de bevolking. Zij lieten zich ompraten door volksmenners zonder scrupules en door propagandisten die allerlei mooie beloftes presenteerden. Op vele plaatsen werd een felle propaganda gevoerd, die gepaard ging met een geweldige druk op de kiezers. In sommige gebieden werd zelfs een klimaat van verschrikking verwekt.[\[407\]](#)

Voor de wetgevende verkiezingen waren er 137 zetels te verdelen en circuleerden er 245 lijsten. De MNC-Lumumba kwam met 34 zetels als de grote overwinnaar uit de bus. De MNC-leider kon rekenen op het vertrouwen van drie kleinere formaties: "Coalition Kasaienne" (Coaka), "Mouvement pour l'Unité Basonge" (MUB) en de "Union Nationale Congolaise" (UNC), die samen 7 zetels in de wacht sleepten. Met drie andere en grotere partijen stond Lumumba op goede voet: Cerea in Kivu, het kartel Balubakat in Katanga en de PSA in Leopoldstad. Deze formaties palmden 30 zetels in. Lumumba en co konden dus rekenen op 71 van de 137 zetels.[\[408\]](#)

Voor Lumumba waren de verkiezingen een grote en een morele zege. Dit was

in grote mate te danken aan de persoon Lumumba zelf, die telkens de juiste woorden kon vinden om in te spelen op de anti-kolonialistische gevoelens van de bevolking. Daarnaast waren de Tetela-Kusu, de etnische groep waartoe Lumumba hoorde, sterk verspreid over heel Congo. Hun steun en financiële middelen hadden de partij geen windeieren gelegd.[\[409\]](#)

De PNP, de rivaliserende supra-etnische partij, scoorde niet zo goed. Ze verwierf slechts acht zetels. Samen met andere kleine formaties, die dicht bij de PNP aanleunden, kwam ze nog maar aan een totaal van 15 zetels.[\[410\]](#)

Het succes van de etnische en regionale partijen werd tijdens deze verkiezingen nogmaals bevestigd. Wel bleef hun overwinning beperkt tot hun eigen kiesdistrict: PSA (Leopoldstad, 13 zetels), Abako (Leopoldstad en Watervallen, 12 zetels), Cerea (Kivu, 10 zetels), MNC-Kalonji (Kasaï, 8 zetels), Conakat (Katanga, 8 zetels), het kartel Balubakat (Katanga, 7 zetels), enz.[\[411\]](#)

Voor de provinciale verkiezingen waren er 420 zetels en 882 lijsten. In drie provincies behaalden bepaalde partijen de overwinning, zoals de MNC-Lumumba (58 zetels) in de Oost-Provincie, de Cerea (30 zetels) in Kivu en de Conakat (25 zetels) in Katanga. In de andere drie werd er een harde strijd geleverd. In Leopoldstad haalde Abako 33 zetels en de PSA 35 zetels.[\[412\]](#)

13.2 Analyse

In dit onderdeel spitsen we ons volledig toe op de verkiezingen. We bestuderen hierbij de informatieve berichtgeving en de twee commentariërende artikels in *Het Laatste Nieuws*.

De Standaard

In een aantal artikels merkt *De Standaard* op dat de verkiezingen voor de wetgevende Kamer en de provincieraden in het algemeen rustig verlopen zijn. Zondagmorgen, 22 mei 1960, vonden in drie Congolese steden, Leopoldstad, Jadotstad en Elisabethstad verkiezingen plaats. In de eerste twee verliepen de verrichtingen kalm. Om 7 uur werden in Leopoldstad de kiesbureaus geopend. De verkiezingen wekten belangstelling bij de bevolking want vóór het openingsuur stond al een lange rij kiezers aan te schuiven. In Elisabethstad deden er zich daarenboven een aantal incidenten voor. Vb. In Ganie, in het gewest Boudewijnstad, werkten twee stembureaus niet omdat de voorzitters en de leden hadden moeten vluchten. Ook in Kamina, in de Oostprovincie en in Kivu, werden incidenten gemeld.

De krant schrijft: "Zoals verwacht, bevestigen leiders als Kasa-Voeboe en Loemoemba in hun respectievelijke streken hun overwicht op de tegenstanders. Men mag er zich aan verwachten dat de partijen thans onder elkaar besprekingen zullen voeren om eventueel te komen tot grote blokken. De machtsstrijd zal zich

vermoedelijk tussen enkele grote kartels afspelen, die ook zullen beslissen over de samenstelling van de regering.”[\[413\]](#) Blijkbaar verwacht men de overwinning van Kasavubu en Lumumba in hun eigen kiesdistrict. Eveneens verwacht men dat de machtsstrijd tussen grote kartels de samenstelling van de regering zal bepalen. *De Standaard* schrijft dat ze in de eerste helft van juni nog meer klaar zal zien “in de nog steeds verwarde toestand”. Ze zou dan ook iets meer weten over de bedoelingen van de leiders die in de oppositie dreigen te geraken.

In Elisabethstad kan de eerste verkiezingsuitslagen niemand bevredigen en heerst er spanning. De uitslagen komen maar langzaam binnen en de bevolking is heel ongeduldig. In Leopoldstad viert de Abako haar overwinning, want zij heeft ongeveer 52% van de stemmen veroverd. De waarnemers voorspellen dat de Abako 32 of 33 zetels op de 90 zetels van de provinciale vergadering zal behalen. De PSA zal waarschijnlijk over een gelijk of een iets hoger aantal zetels beschikken. *De Standaard* schrijft: “Er zijn bijgevolg bondgenootschappen mogelijk tussen de Abako en de PSA en de Loeka, ofwel tussen de Loeka en de Abako. Al deze combinaties zullen in de provinciale vergadering een zekere meerderheid opleveren, maar de strekkingen in deze verschillende partijen lopen zeer uiteen en het zou gevaarlijk zijn zich aan een prognose te wagen.”[\[414\]](#) Dit impliceert dat er in deze situatie heel voorzichtig moet omgegaan worden met voorspellingen.

Wanneer de uitslagen van de verkiezingen meer en meer bekend geraken, wordt er voor de provincieraden een algemene mislukking vastgesteld van de individuele lijsten, met uitzondering van de Evenaarprovincie en Katanga. Van de twee grote centumpartijen, MNC-Lumumba en PNP, heeft de eerste de meeste stemmen behaald. Vooral in de Oostprovincie staat de MNC-Lumumba sterk en waarschijnlijk zal ze een ruime meerderheid in de provincieraad behalen. De PNP schijnt haar succes bij de gemeenteverkiezingen in december niet te bevestigen. Dit succes moeten we relativeren aangezien de decemberverkiezingen door verschillende partijen geboycot werden. De verkiezingen in Katanga kenmerken zich door een evenwicht tussen de twee grote regionale partijen: Conakat en kartel Balubakat-Atcar-Fedeka. De plaatselijke waarnemers verwachten echter dat de Conakat op provinciaal vlak de meerderheid zal behalen.[\[415\]](#)

Vooruit

Vooruit bemerkt dat de verkiezingsoperaties in Congo betrekkelijk kalm begonnen op enkele uitzonderingen na. Het was dus niet overal even rustig. In de grote steden patrouilleerden de ordediensten in de nabijheid van de stemburelen. Leopoldstad was de laatste dagen het schouwtoneel van “een vrij felle propaganda” van de verschillende partijen. Abako spoorde de bevolking aan om op haar partij te stemmen, met als reden “de marionetten en de kolonialisten weg te jagen”. De Luka deelde een lang document uit met een tekst van de partijvoorzitter gericht tegen het

communisme. *Vooruit* vermeldt dat Leopoldstad rustig bleef en dat de bevolking interesse toonde. In Elisabethstad speelde zich hetzelfde scenario af, maar toch vonden er daar enkele relletjes plaats.[416]

Vooruit meent dat men moeilijk conclusies kan trekken uit de eerste uitslagen. Er zijn immers tal van lijsten en nog meer programma's en strekkingen. Volgens de krant kan men wel van partijen spreken, maar mensen, die de huidige politieke toestand van Congo van dichtbij proberen te volgen, kunnen bijna niet met zekerheid zeggen hoe en waar die partijen zich situeren. Ondanks het feit dat ze haast allemaal nationalistisch gekleurd zijn, hebben ze weinig gemeen. De vele tegenstrijdige geruchten, die de ronde doen, scheppen alleen nog meer verwarring. *Vooruit* meent dat men de Congolese partijen niet duidelijk kan definiëren. De meeste zijn nationalistisch, maar er zijn weinig overeenkomsten. Bovendien maken praatjes de zaken nog ingewikkelder dan ze al zijn.[417]

Net zoals in de Standaard geeft *Vooruit* informatie over de uitslagen. In Elisabethstad is niemand echt tevreden over de eerste verkiezingsuitslagen. De Abako, die 52% van de stemmen binnenhaalde, is verheugd over haar zege. In de Oostprovincie oordelen de waarnemers dat de partij van Lumumba ongetwijfeld de grote overwinnaar is. In Katanga is er een evenwicht tussen de Conakat en het kartel Balubakat-Atcar-Fedeka.

Het Laatste Nieuws

Jan Arpe titelt: "De Congolezen ter stembus. Tot nog toe betrekkelijk rustig". Zijn artikel is geschreven vóór de verkiezingen in de grote centra Leopoldstad, Jadotstad en Elisabethstad. Hij stelt dat de eerste wetgevende en provinciale verkiezingen moeten eindigen begin volgende week, terwijl de verrichtingen, die daarmee gepaard gaan, tegen 9 juni moeten klaar zijn. Het was volgens hem te voorzien dat "deze voor de Congolezen historische gebeurtenis" aanleiding zou geven tot spanning en soms tot scherpe incidenten. Hij vindt het immers vreemd dat alle verrichtingen tot nu toe kalm verliepen.[418] Hij beaamt de superioriteit van de blanken en de onderontwikkeling van de Congolezen, die nu stapsgewijs worden ingewijd in het reilen en zeilen van de Westerse democratie.

Arpe wijst op de moeilijkheden, die de organisatie in zo'n uitgestrekt land kent. Hierbij verdedigt hij de koloniale administratie. (positieve zelfpresentatie) De journalist citeert: "Dit mag wel worden gezegd op een ogenblik dat van verschillende zijden de administratie in Kongo zo scherp wordt gehemeld en dan vooral door personen, die zich geen rekenschap geven van de reusachtige moeilijkheden waarmee het bestuur in Congo heeft te kampen." Met "verschillende zijden" veronderstelt hij Congolese partijen als de MNC-Lumumba, MNC-Kalonji, PSA, Abako, Cerea, e.a., die zich radicaal opstellen. De personen, die kritiek spuwen, zijn hoogstwaarschijnlijk Lumumba en zijn sympathisanten. Lumumba krijgt veel steun van andere Congolese partijen van pan-Afrikaanse strekking zoals vb. PSA en Cerea.

Deze leiders tonen volgens Arpe geen respect tegenover de administratie, die het beste met hen voorheeft. ("reversal")

Beneden-Congo is en zal het wingewest blijven van de Abako, meerbepaald van de strekking-Kasavubu. Daarnaast bestaat de strekking-Kanza binnen de Abako. Beide groepen staan als kemphanen tegenover mekaar. Ook de PSA en Abazi proberen mekaar de loef af te steken.[419] Alles wordt in het werk gesteld om de tegenpartij of de oppositie uit te schakelen. Dit gebeurt echter niet alleen in Leopoldstad en in Beneden-Congo. Stanleystad spant de kroon wat terreur zaaien betreft. "De mannen van Lumumba doen zowel in het blanke stadsgedeelte als in de inlandse wijken een waar schrikbewind heersen."

Vervolgens stelt Arpe de vraag: "Betekent dit nu, dat de verkiezingen in heel Kongo in een dergelijke atmosfeer (vervalsingen, tegenstanders boycotten, intimidatie, ...) plaats hebben?" Het antwoord is nee. Ondanks de toenemende verzwakking van het centrale gezag, vonden de kiesverrichtingen in een betrekkelijke rust plaats. De verrichtingen in Leopoldstad, Elisabethstad en Jadotstad moeten nog gebeuren, maar de journalist wil bij de beoordeling van de toestand zich niet laten leiden door de huidige beroering in die grote centra. Hij meent dat in vele gebieden alles normaal zal verlopen.

Wat de verkiezingen zullen opleveren, blijft een open vraag. "Voorspellingen zijn des te gewaagder daar over ten hoogste acht dagen de toestand heel wat duidelijker zal geworden zijn." De journalist wil geen voorbarige conclusies trekken; tijd geeft raad.

Na de verkiezingen in de grote centra besluit *Het Laatste Nieuws* dat alles relatief kalm verliep. Er was een grote belangstelling en opkomst. Een algemeen beeld kan nog niet gegeven worden, maar de krant voorspelt dat "de grote partijen, zoals de MNC in Kasai en de Abako in Beneden-Congo, zegevierend uit de kiesstrijd zullen komen".[420] Uiteindelijk zullen de Abako en de MNC-Lumumba elk in hun streek een grote meerderheid behalen en zal Kalonji minder goed scoren. Op 31 januari titelt *Het Laatste Nieuws*: "Mislukking van individuele lijsten en nationale overwinning van Lumumba."[421] Ook de individuele lijsten behoren dus tot de verliezers.

Op het einde van de verkiezingen (25 mei) merkt L. Siaens op dat "de eerste grote volksraadpleging in Congo" rustig verliep. Enkel het begin was moeilijk en "incidenten waren niet van de lucht", waardoor ordemaatregelen moesten getroffen worden. Nu moet er over gewaakt worden, dat bij de bekendmaking van de uitslagen de politieke tegenstanders en stammen elkaar niet te lijf gaan, naargelang hun verwachtingen al dan niet werden ingelost. Dit impliceert dat de problemen nog niet van de baan zijn aan het einde van de verkiezingen.[422]

13.3 Conclusie

Uit het onderzoek kan besloten worden dat de kranten relatief tevreden zijn over de gang van zaken tijdens de wetgevende en provinciale verkiezingen. In het algemeen verliepen ze betrekkelijk rustig, op een paar uitzonderingen na. Dit positief beeld wordt door de respectieve kranten diverse keren herhaald. Dit komt ten goede aan de koloniale autoriteiten die alles in het werk stellen om de onafhankelijkheid in goede banen te leiden.

Uit de analyse kan afgeleid worden dat de PNP en de individuele lijsten de grote verliezers zijn. Kasavubu en Lumumba bevestigen daarentegen opnieuw hun overwicht. De kranten, vooral *De Standaard* en *Vooruit*, maken alleen niet goed het onderscheid tussen de verschillende posities die beide figuren innemen. Kasavubu is het kopstuk van een heel belangrijke regionale partij, die vooral in haar kiesdistrict bijval oogste. Lumumba is de leider van de MNC, een nationale partij van Pan-Afrikaanse strekking die over het hele land populair is. De onverwachte [\[423\]](#) en verpletterende overwinning bij wetgevende verkiezingen laat dit overduidelijk blijken. Voor de provinciale verkiezingen was de MNC, als enige partij, in iedere provincie vertegenwoordigd. [\[424\]](#)

Wat de inhoud van de artikels betreft, zijn er zowel gelijkenissen als verschillen. *De Standaard* publiceert louter informatieve artikels. De berichtgeving van *Vooruit* loopt grotendeels gelijk, maar toch vonden we twee verschillen. *Vooruit* besteedt aandacht aan de propagandavoering voor de verkiezingen in Leopoldstad en ze geeft haar visie over de aard van de Congolese partijen. *Het Laatste Nieuws* is de enige krant die commentaren publiceert. Jan Arpe beschrijft de toestand op de vooravond van de verkiezingen in de grote centra. In dit editoriaal kwamen bepaalde aspecten van de "discourse analysis" tot hun recht. Een tweede commentaar komt van L. Siaens, die kort even terugblijkt op de voorbije week.

14. DE REGERINGSVORMING: JUNI 1960

14.1 Historiek [\[425\]](#)

De geslaagde verkiezingen verscherpten Lumumba's ambitie om een sleutelpositie te bekleden. Meteen eiste hij het recht om de nationale regering te vormen. Toen Ganshof van de Meersch op 2 juni 1960 in Leopoldstad aankwam, was Lumumba al bezig met kritiek te spuwen op de Belgische milieus. De MNC-voorman was geobsedeerd door de gedachte dat de Belgen hem van de macht wilden houden en een marionettenregering wilden instellen. Tijdens zijn eerste ontmoeting met de minister protesteerde Lumumba tegen diens aanwezigheid in Congo en tegen de aankomst van Belgische legertroepen in de Congolese basissen.

Ganshof van der Meersch stond voor een delicate taak. Hij wist dat de politiek verantwoordelijken in België, inclusief de koning, liever hadden dat Lumumba geen

premier werd. België steunde bovendien de uitbouw van een "Cartel d'Union Nationale", waarin de meeste anti-Lumumbisten[426], samenspanden. Sommige leden van de Abako waren in het kartel betrokken. Kasavubu hield zich echter op de achtergrond. Daartegenover was Lumumba een populaire figuur die veel steun genoot in binnen- en buitenland.

Op 13 juni verzocht de minister van Afrikaanse Zaken Lumumba om als informateur het terrein te verkennen. Dit betekende inlichtingen inwinnen over de mogelijkheden om een regering te vormen van nationale eendracht of die tenminste op een ruime concentratie zou kunnen steunen. Lumumba vulde die opdracht echter verkeerd in. Hij gaf zich uit voor formateur en begon zich meteen te concentreren op de samenstelling van de regering. Hij geraakte verstrikt in een web van onderhandelingen, afspraken en contacten, met als gevolg dat zijn informatieopdracht compleet mislukte. Zelfs de twee verlengingen, die Ganshof van der Meersch toestond, mochten niet baten.

Lumumba was erg teneergeslagen door die mislukking. Hij schoof alle schuld in Belgische schoenen en zag overal complotten van de koning en de Belgische regering tegen hem. Op 17 juni werd Kasavubu tot formateur benoemd. De Abako-leider liet er geen gras over groeien en had tegen 19 juni een regeringsvoorstel klaar. De meeste politici krabbelden echter terug wanneer Kasavubu publiek aankondigde dat hij een regering zou vormen zonder de MNC-Lumumba. Opeens voelden de verantwoordelijken van de PSA, Cerea en Balubakat zich niet meer gebonden door deze verklaring.

De minister, die verslag wou uitbrengen aan de koning, annuleerde zijn reis naar België. Op 20 juni riep hij Lumumba en Kasavubu samen voor een gesprek. Er werd voorgesteld dat Lumumba premier zou worden en Kasavubu staatshoofd. Lumumba wou echter niet zetelen in een regering die samengesteld was door Kasavubu en bedankte voor de eer.

De verwarde situatie klaarde de volgende dag op met de verkiezing van de voorzitters, vice-voorzitters en secretarissen voor de Kamer. Voor het voorzitterschap behaalde Kasongo, de kandidaat van Lumumba, de overwinning met 74 stemmen op 137 tegen 58 stemmen voor Bolikango, de kandidaat van Kasavubu en het "Cartel d'Union". Om alle onheil te vermijden, spoorde Ganshof van der Meersch Kasavubu aan om zijn formatieopdracht op te geven en alles op alles te zetten op het presidentschap. Kasavubu volgde die raad op en Lumumba werd formateur.

Op donderdag 23 juni kon hij uitpakken met een lijst van de leden van de eerste Congolese regering. Nog dezelfde dag ondertekende de Koning het benoemingsbesluit. De Congolese regering telde 23 ministers, 9 staatssecretarissen en 4 ministers van state.[427] Het grootste deel van de posten (8 ministeries, 3 staatssecretariaten, 1 functie van minister van state) werd gereserveerd voor MNC-leden. Enkele kleinere partijen, die vriendschappelijke banden onderhielden met Lumumba, kregen eveneens topposities. Hieruit volgt dat de sterke posities

naar de radicalen gingen: Anicet Kashamura (Cerea), Antoine Gizenga (PSA), enz. De benoeming van Justin Bomboko voor Buitenlandse Zaken was een toegeving aan de Belgen.

In de Kamer van volksvertegenwoordigers (24 juni) behaalde Lumumba's regeringsploeg een nipte meerderheid. Enkele uren later keurde de Senaat de regeringslijst goed met een grote meerderheid. Nog in de voormiddag legden alle ministers voor beide kamers de eed af.

Nu restte nog de aanduiding van het staatshoofd, waarbij Bolikango en Kasavubu zich kandidaat stelden. Lumumba zou niet ongeschonden uit dit avontuur komen. De premier had zich schriftelijk verbonden om de kandidatuur van Bolikango te steunen, maar hij zou die verbintenis niet nakomen. Tijdens zijn jongste onderhandelingen met de Abako zag hij zich genoodzaakt om zijn standpunt te wijzigen. Op het laatste ogenblik voerde Lumumba een heel krachtige campagne ten voordele van Kasavubu, met als gevolg dat de laatste verkozen werd met een verpletterende meerderheid van 159 stemmen tegen 43 en 11 ongeldige stemmen. Op 27 juni legde Kasavubu de eed af als staatshoofd.

Voor Bolikango was deze nederlaag de grootste mislukking in zijn hele carrière.^[428] Hij zou Lumumba deze huichelarij nooit vergeven. Hij stond echter niet alleen. Ook andere politici waren de kersverse regering vijandig gezind. Kalonji en Tshombe kregen geen plaatsen toegewezen. Beide mannen zetten hun gedachten op de secessie van hun provincie, die na onafhankelijkheid effectief werd uitgevoerd.^[429]

14.2 Analyse

Deze gebeurtenis wordt opgesplitst in verschillende onderdelen, waardoor de analyse behoorlijk wat langer uitvalt dan de vorige. We opteren voor deze aanpak, omdat we menen dat de verschillende onderdelen niet los van mekaar kunnen gezien worden. We behandelen achtereenvolgens: de informatieopdracht van Lumumba; de formatieopdracht van Kasavubu; de formatieopdracht van Lumumba en de goedkeuring van zijn regering; de verkiezing van het staatshoofd.

14.2.1 Lumumba wordt aangesteld tot informateur: 13 tot 17 juni 1960

De Standaard

Op 15 juni titelt Ruys: "Naar een nieuwe Congolese structuur?"^[430] Nu de onafhankelijkheid voor de deur staat, is de tijd aangebroken dat de Congolezen hun regering samenstellen. Ruys schrijft dat de aanduiding van Lumumba tot informateur niemand verrast in Congo. Minister Ganshof van de Meersch heeft volgens de journalist geen andere keuze, daar "de gematigde leiders Bolikango en Ileo" er niet in slagen "een anti-Loemoemba-front" te vormen. Lumumba, die

zichzelf als formateur beschouwt, kan rekenen op een meerderheid waarvan de PSA, de Cerea en de Baloebakat de basis uitmaken. Hij streeft naar een regering van nationale unie, waarin ook de Abako en de Conakat betrokken zijn. Wel staat hij een soepel programma voor, wat volgens Ruys betekent dat hij het federalisme aanvaardt.

Politieke waarnemers verwachten dat Lumumba eerder klaar zal zijn met zijn kabinet dan de vooropgestelde datum. Daarnaast menen ze dat deze nationale regering zeer voorlopig is. Ruys citeert: "De overdracht van de soevereiniteit zal erdoor vergemakkelijkt worden en gebeuren in een klimaat van officiële euforie, maar na 30 juni staan de regering grote moeilijkheden te wachten." Dit impliceert dat de toekomst er niet zo rooskleurig uitziet als de Congolezen denken. Ten eerste vindt Ruys de federale formule voorbijgestreefd, want overal stelt men de instorting van de provinciale structuren vast. Het secessiegevaar, vb. in Katanga, is acuut. Verder mag er een bevoegdheidsgeschil verwacht worden tussen Lumumba en Kasavubu, indien de laatste geen vrede neemt met zijn rol van onveranderlijk staatshoofd.

Ruys merkt op: "Men meent evenwel dat de gezagscrisis eerst na 30 juni zal uitbreken. Ieder schijnt bereid tot zolang een Godsvrede te eerbiedigen." Dit impliceert dat de vrede zal bewaard blijven, zolang de Belgen de touwtjes in handen hebben. De problemen zullen pas opduiken wanneer de Congolezen het gezag overnemen. Maar dan zullen de Belgen hun handen niet meer in het vuur steken.

Lumumba slaagt er echter niet in om een regering van nationale unie te vormen tegen 16 juni. Ruys geeft een overzicht van de voorbije dagen. Aanvankelijk toonde Lumumba zich overmoedig. Maar het kartel van de anti-Lumumbapartijen weigerde met hem te onderhandelen, waardoor men op woensdagavond in het slop zat. Zelfs de numerieke meerderheid van Lumumba bleek broos, aangezien de Baloebakat, de PSA en de Cerea onderling verdeeld leken en ook contacten onderhielden met het "Cartel d'Union Nationale".

Ruys' reactie is: "Het virtuele falen van Loemoemba heeft diens prestige niet versterkt. Men vreest dat hij als regeringsleider onvoldoende gezag zal hebben bij de andere ministers en na 30 juni zal er geen Ganshof meer zijn om hem te helpen." [431] Men vreest dat Lumumba de klus niet alleen zal kunnen klaren na 30 juni. De moeilijkheden vinden voornamelijk hun oorzaak in het feit dat zowel Lumumba als Kasavubu "de hoogste en effectieve gezagsfunctie opeisen". Hierbij verwijst Ruys naar de Afrikaanse tradities, waarbij de man, die het eerst aan het bewind komt, er ook lang aan blijft. Dit verklaart waarschijnlijk het machtstreven van beide figuren.

Lumumba krijgt uitstel en moet op vrijdag om 17 uur zijn bevindingen melden aan Ganshof van der Meersch. Hij heeft zijn raadplegingen in de loop van vrijdag verder gezet, maar de minister merkt op "dat zijn contacten niet hadden geleid tot het vormen van een regering, die op een ruime meerderheid kon bogen". Volgens *De*

Standaard leidt het geen twijfel dat de mislukking van Lumumba te wijten is aan de halsstarrige houding van het "Cartel d'Union Nationale".[432]

Vooruit

Vooruit vermeldt dat Lumumba belast is met een informatieopdracht omtrent de mogelijkheid tot het vormen van een regering. Lumumba heeft dit aanvaard en zal donderdag in de loop van de ochtend verslag uitbrengen bij de minister. Op vrijdag 17 juni, ontvangt Ganshof van der Meersch Lumumba, wiens informatieopdracht hij de dag ervoor had verlengd. De minister heeft besloten dat de informateur, in de hem opgedragen taak, niet is geslaagd omdat de raadplegingen van Lumumba niet hebben geleid tot een regeringsploeg, die over een ruime meerderheid van nationale eendracht beschikt.

Het Laatste Nieuws

L. Siaens titelt: "Vierentwintig uren vroeger dan verwacht. Lumumba belast met informatie-opdracht in Congo. Cijferaaars verrast".[433] Blijkbaar kwam dit nieuws als een complete verrassing voor de cijferaaars. Zij hadden immers gerekend dat er wel een meerderheid van 90 zetels kon verkregen worden tegen Lumumba. Volgens Siaens beantwoordde het wel aan de verwachtingen van wie de ontwikkeling van de Congolese politiek op een nuchtere wijze heeft gevolgd.

Ook Siaens vindt het federalisme voorbijgestreefd. "Velen hebben zich blind gestaard op het Beneden-Congo-vraagstuk, dat wel zeer scherp wordt gesteld, maar toch voorbijgestreefd is door de belangrijke gebeurtenissen op nationaal vlak." Wel is hij ervan overtuigd dat het Congolese parlement nog zal af te rekenen hebben met de eisen van de federalisten, die in de Kongolese staat een groter zelfbestuur willen hebben dan de huidige fundamentele wet voorziet. Maar dit is echter een zaak voor de nieuwe staat. Hij veronderstelt dat België er dan niets meer mee te maken heeft.

De volgende dag staat er in de inleiding groot en vet gedrukt: "WOENSDAG BEN IK KLAAR".[434] De Lay-out impliceert het enthousiasme dat Lumumba toont. Siaens schrijft: "PATRICE LUMUMBA, die te Leopoldstad door niemand als een eenvoudige informateur en door iedereen als de kabinetsvormer wordt beschouwd, laat er geen gras over groeien." Er wordt verondersteld dat iedereen Lumumba's taak serieus opneemt. Dinsdag kreeg hij een meerderheid van zowat 74 zetels bij elkaar en zijn bekommernis was zoveel mogelijk andere partijen voor hem te winnen.

Diezelfde dag verklaarde Lumumba "dat zijn politiek voldoende soepel zal zijn om alle partijen in de mogelijkheid te stellen bij zijn programma aan te sluiten zonder het hunne prijs te moeten geven". Dit impliceert dat Lumumba's politiek openstaat voor zowel nationalisten als federalisten, wiens gunst hij probeert te

winnen.

Op woensdag 16 juni, deelt Siaens mee dat Lumumba's voorspelling, "woensdag ben ik klaar met mijn opdracht", niet uitkwam. "Een informatie-opdracht is even kies onder de Afrikaanse zon als in een grauwe Belgische Wetstraat"; zo drukt Siaens de moeilijkheden uit, die een informateur ondervindt.[\[435\]](#)

Donderdag heeft Lumumba nog steeds geen oplossing voor de vorming van een Congolese regering. Maar hij mag tot zijn grote voldoening zijn informatieopdracht met 36 uur verlengen. Ganshof van der Meersch besluit hem een handje toe te steken door de weigerachtige leiders op te roepen. Siaens citeert: "Soepelheid is in Congo geboden en niemand vond het derhalve ongewoon, dat de h. Ganshof van der Meersch voornemens is als tussenpersoon op te treden tussen de weigeringen en de informateur die in feite zijn opdracht te buiten gaat". Dit veronderstelt dat men een soepele houding aanvaardt om de regeringsvorming in goede banen te leiden.

Omdat de opdracht meer inhoudt dan het louter polsen van de verschillende strekkingen, wil de minister niet teveel risico nemen. "Liever dan na verloop van de gegeven tijd een andere informateur aan te duiden, heeft de h. Ganshof inderdaad verkozen de h. Lumumba te behouden en de anderen bij zich te roepen." Tenslotte haalt de journalist aan dat zowel Ganshof van der Meersch als Lumumba vertrouwen hebben in de goede afloop.[\[436\]](#)

De informatieopdracht mislukt uiteindelijk en Lumumba is hierdoor zodanig ontstemd, dat hij dreigt met een tegenregering.

14.2.2 Kasavubu wordt aangesteld tot formateur: 17 tot 21 juni

De Standaard

De Standaard vermeldt dat Kasavubu gisteravond (17 juni) door Ganshof van der Meersch aangesteld werd als regeringsformateur.

Op 20 juni verschijnt de titel: "Politiek duel. Loemoemba hinderpaal voor regering Kasa Voeboe? Baloebakat, Cerea en PSA vragen deelname van MNC-leider."[\[437\]](#) Kasavubu is van plan om een regering voor te leggen, die steunt op alle partijen buiten de MNC-Lumumba. Het gevolg is dat er nu "ultieme manoeuvres" plaatsvinden, zowel aan de kant van Lumumba als aan de kant van sommige gematigden, om Kasavubu te saboteren. *De Standaard* merkt op dat de formateur niet zeker is van zijn succes. Hij wil de vertrouwensstemming afwachten, omdat er op het laatste ogenblik nog politici kunnen afvallen.

Bij dit artikel staat een foto van Ganshof van der Meersch en Lumumba met onderschrift: "Minister Ganshof van der Meersch en Loemoemba schijnen het goed met mekaar te kunnen vinden. In werkelijkheid is de verhouding een tikje meer gespannen, vooral sedert de minister resident de h. Kasa Voeboe als formateur aanduidde." Hier kan worden vastgesteld dat de foto de realiteit niet weergeeft.

Ook de volgende dag laat *De Standaard* een foto afdrucken. Nu drukken Kasavubu en Lumumba mekaar de hand. De gestelde vragen zijn: "Symbolisch gebaar voor een coalitie? Regering tussen beide Kongolese leiders?" De titel toont ook die nieuwsgierigheid: "Naar voorlopige regering? Kasa Voeboe doktert aan coalitie met Loemoemba. (...)".[\[438\]](#)

Na de mislukte informatieopdracht van Lumumba en de voorbarige aankondiging van een kabinet-Kasavubu, wordt nu gewerkt aan een coalitie Kasavubu-Lumumba, die nationalisten en progressisten groepeert. Ruys veronderstelt dat dit de derde fase is van het "Bantoe-palaber", dat tot de vorming van de Congolese regering moet leiden. Hij spot met het feit dat de regeringsvorming zoveel moeilijkheden en intriges vergt.

Verder merkt Ruys op dat men in de omgeving van Ganshof van der Meersch heel tevreden is over "de serene staatsmanszin van Kasa-Voeboe, die gunstig afsteekt tegen de hebzuchtige persoonlijkheid van Loemoemba". Kasavubu lijkt meer en meer geapprecieerd te worden in de koloniale middens. Een jaar geleden was hij de boeman; nu wordt hij geprezen. Lumumba blijft daarentegen het zwarte schaap.

Vooruit

Op 18/19 juni deelt *Vooruit* mee dat Kasavubu gisteravond als regeringsinformatieur werd aangeduid. Hij krijgt de opdracht om een regering te vormen op basis van een zo ruim mogelijke coalitie. Er verschijnt een foto van Kasavubu.[\[439\]](#)

Zondag werd Kasavubu door minister Ganshof van der Meersch in zijn ambtswoning ontvangen. *Vooruit* bericht dat hij er verslag uitbracht over de raadplegingen. Deze hebben geleid tot de vorming van een Congolese regering die in het parlement op een grote meerderheid kan rekenen. Er rest Kasavubu nog enkel contact te nemen met enkele vooraanstaande persoonlijkheden voor het toekennen van ministerportefeuilles.[\[440\]](#)

Op 21 juni titelt *Vooruit*: "De regeringsvorming in Kongo. Loemoemba eerste-minister en Kasavoeboe staatshoofd? Beide leiders drukken elkaar langdurig de hand tijdens de vergadering van de Kamer van Volksvertegenwoordigers."[\[441\]](#) Kasavubu slaagde er niet in zijn onderhandelingen tot een goed einde te brengen. Vandaar dat de minister hem en Lumumba op zondagmiddag ontbood. *Vooruit* bericht dat het onderhoud in een hoffelijke sfeer verliep. Tussen beide politieke leiders werd echter geen akkoord bereikt. De minister ontlastte Kasavubu niet van zijn opdracht.

Diezelfde avond waren er besprekingen aan de gang tussen Lumumba, Kasavubu en verschillende leiders van partijen. Welke vermeldt de krant niet. Haar informatie komt van goed ingelichte zijde. *Vooruit* verwijst ook naar Sendwe die

gewag maakt van een compromisovereenkomst, waarbij Kasavubu zou staatshoofd worden, terwijl Lumumba het ambt van eerste minister zou bekleden. Die beginselovereenkomst werd later echter niet bevestigd.

Het Laatste Nieuws

Een artikel van 18/19 juni draagt de titel: "Lumumba, ontlast van informatie-opdracht, dreigt met de vorming van een nieuwe regering. Kasavoeboe aangeduid als kabinetsvormer. (...)".^[442] Kasavubu is nu formateur. Siaens schrijft: "Men had de indruk dat men met spoed wilde handelen". Ganshof van der Meersch gaf aan Kasavubu geen informatieopdracht maar wel onmiddellijk een formatieopdracht. Dit veronderstelt dat Kasavubu de zekerheid toont dat hij vlug zal slagen.

Op 20 juni publiceert *Het Laatste Nieuws*: "Met grote zelfzekerheid, maar met gemeten woorden, heeft de h. Kasavubu zondag te Leopoldstad aangekondigd, dat hij klaar is met de vorming van de eerste Congolesse regering. Zoals verwacht werd en noodzakelijk was, heeft de Abakoleider minder dan 36 uren na zijn duiding zijn taak volbracht."^[443] Kasavubu is zeker van zichzelf, maar wikt en weegt zijn woorden. Hij laat er duidelijk geen gras over groeien, want hij heeft zijn taak in een korte tijd volbracht. Men verwacht dit trouwens van hem. Volgens Siaens leidt het geen twijfel dat zijn ploeg over een ruime meerderheid in het parlement zal beschikken.

Alles scheen in kannen en in kruiken, maar de volgende dag bleek er een kink in de kabel. Gizenga, Kashamura en Sendwe, die aan Kasavubu hun steun hadden gegeven, begaven zich naar de woning van Lumumba om zich bij hem aan te sluiten. Het gevolg is dat Kasavubu nergens stond. De minister ontbood de regeringsvormer en Lumumba "om ze in elkaars bijzijn voor hun verantwoordelijkheid te zetten". "Na het dramatische onderhoud" rees in Leopoldstad de vraag: "Wordt Kasavubu toch staatshoofd met Lumumba als eerste minister?"^[444]

Siaens schrijft dat Kasavubu en Lumumba onbetwistbaar de sterke mannen zijn waartoe de zwakken zich aangetrokken voelen. Maandagmiddag tastte men nog in het duister, maar een samenwerking tussen beide wordt beschouwd als een stap naar de oplossing. Na een gesprek waren "beide hoofdleiders van de Kongolesse politiek tot het besef gekomen, dat ten allen prijze uit het slop moet geraakt worden".

Er wordt voorgesteld: "Het kwam er nu op aan de troepen te overtuigen, dat toegevingen aan weerszijden noodzakelijk zijn." Dit betekent dat de Kasavubu-groep en de Lumumba-groep tot een compromis moeten komen, willen ze slagen. De journalist oordeelt: "De Lumumbisten moet op het hart gedrukt worden dat zij niet alle sleutelposten in staat en regering kunnen bekomen. (...) Anderzijds moet men doen aanvaarden, dat Lumumba een balsem nodig heeft voor zijn

gekrenkt eergevoel en logischerwijze zijn regering zelf moet kunnen samenstellen indien hij eerste minister wordt. Het ene gaat moeilijk zonder het andere.”

14.2.3 Lumumba wordt formateur en de goedkeuring van de regering-Lumumba: 21 tot 24 juni 1960

De Standaard

Op 22 juni titelt *De Standaard*: “Verrassende stemming in parlement: Loemoemba formateur. MNC-er Kasongo tot voorzitter van kamer verkozen.”^[445] Lumumba’s kandidaat Kasongo, werd verkozen (met 74 stemmen) tot voorzitter van de Kamer. Lumumba beschikt nu over een parlementaire meerderheid.

Na het middaguur ontbood Ganshof van der Meersch Kasavubu. Deze liet onmiddellijk weten dat hij zijn conclusies trok uit de stemming en ging akkoord om zijn formatieopdracht op te geven. Daarop werd Lumumba ontboden. Hij aanvaardde de formatieopdracht na een onderhoud van 5 minuten.

Op 24 juni^[446] bericht *De Standaard* dat Lumumba een regering gevormd heeft die op alle partijen steunt, behalve op de Abako en de MNC-Kalonji. Ongetwijfeld zal hij een grote meerderheid behalen. Volgens Ruys is de crisis daarmee niet opgelost. Als de Abako buiten de regering blijft, mag men onlusten in Beneden-Congo en Leopoldstad verwachten. Ruys citeert: “Abako-leiders zeiden ons dat het kabinet-Loemoemba onaanvaardbaar is voor hun volk en dat zij zich helemaal willen afscheuren”. De journalist heeft toch bedenkingen bij Leopoldstad, waar slechts 60% van de bevolking Bakongo is. In Kasai zal Kalonji “zijn Maloebafederalisme” verscherpen. Ook de nederlaag van Bolikango wekt een felle ontstemming.

Kasavubu maakt zijn medewerking afhankelijk van twee voorwaarden: de schriftelijke verzekering dat hij staatshoofd zal worden en de erkenning van Beneden-Congo als een autonome en soevereine deelstaat. De regeringscoalitie aanvaardt die eisen niet. Ruys haalt Ileo aan die, ondanks alles, hoopt dat Kasavubu evenwel zijn kandidatuur zal stellen. “Dan kan alles toch nog in orde komen”, zegt de senaatsvoorzitter.

In een kader staat dat de Abako toch zal deelnemen aan de regering. De partij zal over de portefeuille van Financiën en over een staatssecretariaat beschikken. Eveneens wordt aangekondigd dat de vergadering voor de aanduiding van het staatshoofd uitgesteld is naar vrijdag om 15 uur. Verder sluit men niet uit dat Kasavubu tot staatshoofd zal verkozen worden. De spanning is groot en de Abako-leiders sturen aan op kalmte.

Tenslotte haalt Ruys in een artikel van 25/26 juni aan dat de regering-Lumumba het vertrouwen van beide kamers kreeg.^[447] De stemming wees wel uit dat het kabinet, ondanks zijn nationaal karakter, niet over dezelfde meerderheid beschikt in

de Kamer als in de Senaat. In de laatste stemden veel meer mensen voor dan in de eerste. Tussen haakjes staat: "(Kasa Voeboe aanvaardde uiteindelijk toch een portefeuille voor een Abako-minister teneinde zelf staatshoofd te kunnen worden)". Dit impliceert dat de Abako niet in de oppositie wou terecht komen.

Alles moest vlug gaan en dit is ook aan het resultaat te zien. Ruys citeert: "Gedwongen door tijdnood – wij bevinden ons op 5 dagen van de onafhankelijkheid en de buitenlandse gasten blijven toestromen – heeft Loemoemba een team gevormd, dat nog geen programma kon opstellen en waarvan de leden niet altijd gesteund worden door hun partij." Tenslotte las Lumumba de regeringsverklaring voor in de stampvolle kamer. De verklaring was, naar de mening van de journalist, niets meer dan een oppervlakkige oproep tot nationale samenwerking.

Vooruit

Op 22 juni titelt *Vooruit*: "Loemoemba belast met de vorming van eerste Kongolese regering. Beschikt over sterke meerderheid in het parlement. Kansen van Kasavoeboe als staatshoofd in het gedrang?" [\[448\]](#)

De krant schrijft: "De politieke toestand die gisterochtend nog steeds op het dood punt stond wegens de oppositie tussen Loemoemba en Kasavoeboe, (...), heeft nu een totaal nieuwe wending genomen." Lumumba heeft de meerderheid in de Kamer en daarnaast hebben een aantal kandidaten van de MNC-Lumumba sleutelposities in deze instelling verworven. Uiteindelijk heeft minister Ganshof van der Meersch Lumumba belast met de vorming van de regering.

De aanduiding van Kasavubu tot staatshoofd kan inderdaad in het gedrang komen door de meerderheid, waarover Lumumba beschikt in de Kamer, en misschien ook in de Senaat. [\[449\]](#) Men speculeert dat Lumumba dan een homogene regering zou kunnen vormen zonder het "Cartel d'Union Nationale". Eventueel kan hij zich ook kandidaat stellen voor staatshoofd. Daartegenover dreigen bepaalde gebieden met een afscheiding als ze niet mogen meebeslissen. Men denkt dus dat Lumumba wel bereid zal zijn om enkele portefeuilles aan te bieden aan de kartelvertegenwoordigers.

De volgende dag verklaart Lumumba aan een Belga-correspondent dat zijn ploeg bijna gevormd is. Hij is van plan om Kasavubu en Bolikango een portefeuille in zijn regering aan te bieden. De eerste zou het ministerie van Buitenlandse Zaken aangeboden krijgen. Maar er is een probleem: Kasavubu ambieert het presidentschap maar Lumumba wil eerst een regering samenstellen. Het gevolg is een kortsluiting tussen beide partijen. [\[450\]](#)

Een subtitel zegt: "Vinnige reacties van de Abako". Zij laten weten dat ze de onafhankelijkheid van hun gebieden uitroepen als Lumumba een regering vormt zonder haar medewerking. Hetzelfde geldt voor de Conakat.

Op 24 juni titelt de krant: "Eerste Kongolese regering samengesteld. Geen Abako-

noch M.N.C.-Kalondji-ministers in de ploeg opgenomen. Eerste minister Loemoemba steunt de kandidatuur van Bolikango als staatshoofd.”^[451] Wanneer Lumumba zijn regeringsvoorstel bij Ganshof van der Meersch voorlegde, waren er nog geen Abako-leden opgenomen. Dan steunde hij nog de kandidatuur van Bolikango.

Op het laatste nippertje zal Kasavubu toch toehappen. Aan een redacteur van *Belga* deelt Lumumba mee dat hij Kasavubu een portefeuille van Financiën, een staatssecretariaat van Binnenlandse Zaken en een functie van minister van staat aangeboden heeft. “Ondanks het feit dat mijn ploeg was samengesteld, dat zij was aanvaard en dat zij zich voor de investituur zou aanmelden, heb ik de h. Kasavubu verzocht mij de naam van de kandidaten voor de betrokken posten te doen toekomen.”, zo gaat de toekomstige eerste minister verder. De namen van de Abako-kandidaten worden nog opgesomd.

Over de stemming in Kamer en Senaat is *Vooruit* kort. Beide instellingen hebben hun vertrouwen in de regering-Lumumba uitgesproken.

Het Laatste Nieuws

Op 22 juni titelt *Het Laatste Nieuws*: “Lumumba belast met de vorming van een Congolese regering. Na meerderheid bewezen te hebben bij verkiezingen van Kamervoorzitter. (...).”^[452] Patrice Lumumba werd vorige week ontlast van een informatieopdracht en moest zijn plaats afstaan aan Kasavubu.

Maar het tij is gekeerd: “Bij de verkiezing van zijn partijgenoot J. Kasongo tot voorzitter van de Kamer was inderdaad gebleken, dat Lumumba en zijn aanhangers over een meerderheid beschikken. (...) Iedereen en in de eerste plaats minister Ganshof van der Meersch trok uit dit feit het besluit, dat de leider van de Congolese nationale beweging met de oprichting van het kabinet moest belast worden.” De overwinning van Kasongo gaf dus de doorslag om uiteindelijk de regeringsvorming aan Lumumba toe te vertrouwen.

Lumumba had om 17 u. 15 een onderhoud met de minister, dat 5 minuten duurde. Siaens citeert “De nieuwe regeringsvormer drukte de hoop uit een regering van nationale eenheid te kunnen vormen en verklaarde dat de verschillende partijen van het kartel hem schriftelijk hun opneming van de regering hadden bevestigd.” Hij veronderstelt dat Lumumba het beste voorheeft.

Twee dagen later bericht de krant: “Congolese Regering samengesteld. Overeenkomst op het nippertje tussen Lumumba en Kasavubu. Wordt Bolikango of tenslotte toch Abako-leider staatshoofd?”^[453] Lumumba slaagde er donderdag (23 juni) in om een kabinet samen te tellen waarin alle partijen, behalve de Abako en de Kalonji-vleugel van de MNC, vertegenwoordigd waren. Donderdagmorgen rees volgens Siaens het vermoeden dat de afzondering van deze twee groepen in de oppositie in de lucht hing.

Het onderhoud tussen de minister en de regeringsvormer duurde ruim drie

kwartier. Siaens deelt mee: "(...) men begreep dat het om meer ging dan de eenvoudige voorlegging van de kabinetsploeg. Toen de h. Lumumba na het overleg de hand drukte van de h. Ganshof, die de regeringsvormer gelukwens, wist men dadelijk dat de MNC-leider geslaagd was."

Nu wacht men nog op de naam van het staatshoofd. Er wordt gerapporteerd dat Lumumba voorstelt om de kandidatuur van Bolikango te steunen. Dus hieruit wordt afgeleid dat de onderhandelingen met de Abako mislukt zijn. Uiteindelijk wordt er toch een overeenkomst bereikt. Siaens vermeldt dat de Abako de portefeuille van Financiën, die aanvankelijk bestemd was voor een lid van de MNC, een staatssecretariaat en waarschijnlijk ook een minister van State zal krijgen. De journalist denkt: "In deze omstandigheden zou de h. Kasavubu uiteindelijk zijn kandidatuur als staatshoofd voordragen".

Nu blijft de vraag: "Wordt Bolikango of tenslotte toch Abako-leider staatshoofd?" Het antwoord komt vrijdag, want de krant bericht dat de verkiezing tot dan uitgesteld is omdat de Senaat weigert om 's nachts te vergaderen.

De overwinning van de regering-Lumumba in het parlement, vooral in de Senaat, staat klaar en duidelijk in de titel: "Schitterende overwinning van Lumumba in Congolese Senaat. De uitslag van de vertrouwensstemming: in de Kamer: 74 stemmen tegen 1 bij 5 onthoudingen; In De Senaat: 60 stemmen tegen 12 bij 8 onthoudingen."[\[454\]](#)

De journalist noemt het nachtelijk debat in de Kamer zielig. Dit wijt hij aan de jaloezie van diegenen, die zich mistevreden toonden omdat ze geen portefeuille kregen. Daartegenover "heeft de Kongolese Senaat zich waardig getoond van een grote natie". Siaens is vol lof over het debat in de Senaat, dat hij merkwaardig hoogstaand vond. Ook Lumumba krijgt positieve kritiek: "In een schitterend betoog, dat een staaltje was van een buitengewone politieke begaafdheid, heeft de h. Lumumba op de vragen geantwoord. Beter dan in de Kamer, waar hij wellicht onthutst werd door de kleinzielige persoonlijke bekommernissen van sommige leden."

14.2.4 Kasavubu wordt tot staatshoofd verkozen: 24 juni 1960

De Standaard

Op 25/26 juni bloklettert *De Standaard*: "Historische dag. Kasa Voeboe Kongolees staatshoofd. Loemoeba's nationale regering krijgt vertrouwen."[\[455\]](#) Al tijdens de eerste stemronde overschreed Kasavubu's stemmenaantal het vereiste quorum. Hij werd verkozen met 159 stemmen tegen 43 voor de enige tegenkandidaat, de Belgicist Jean Bolikango.

Zodra de uitslag bekend was, feliciteerden talrijke parlementsleden hem. *De Standaard* merkt op dat sommigen zijn handen en gelaat kusten. "Het nieuwe

staatshoofd ging dan in de zaal waar hij onbeweeglijk als een bronzen Boeddha-beeld de eerbewijzen van het parlement in ontvangst nam.” Deze vergelijking toont de majestueuze houding van de kersverse president. Volgens de krant viel het op dat de regering zich niet bij de hulde aansloot. Ze verwijst naar het begin van de stemming, waarbij minister Mpolo, MNC-lid, in zijn persoonlijke naam om de verdaging van de stemming verzocht.^[456] De grote meerderheid van het parlement verzette zich echter tegen het voorstel.

De historische zitting werd afgesloten met een afscheidstoespraak van minister Ganshof en enkele dankwoorden van Kasavubu gericht tot de vergadering. Bij het verlaten van het paleis werd zijn auto, door een uitbundige menigte begroet. “De geestdrift in de Bakongo-gemeenten van Leopoldstad is grenzeloos”, zo bericht *De Standaard*.

M.G. Ruys merkt op dat de aanduiding van Kasavubu tot staathoofd een zekere opluchting bracht in Leopoldstad. Zijn overwinning is voor velen een morele revanche voor de smaad die de Abako de jongste tijd werd aangedaan. De journalist oordeelt dat “het team Kasa-Loemoemba inderdaad het beste compromis lijkt voor deze delicate overdrachtsperiode”.^[457]

De eedaflegging van Kasavubu komt in een artikel van 28 juni aan bod. Zijn rede na de eedaflegging sloeg volgens *De Standaard* diep in en was in feite een regeringsverklaring.

Vooruit

Vooruit bloklettert: “Kasavoeboe staatshoofd van Kongo. (...)”.^[458] De krant wijst erop dat de bijeenkomst van de Verenigde Vergadering een vertraging kende. Het schijnt dat er op het laatste ogenblik een akkoord gesloten werd tussen Kasavubu en de eerste minister en dat uiteindelijk de regeringsmeerderheid voor Kasavubu zal stemmen. Dit is geen groot nieuws na de hevige campagne ten voordele van Kasavubu. Alleen durft men niet expliciet beweren dat er gekonkelfoesd werd.

Om 16 u.58 nam Ganshof van der Meersch plaats achter de microfoon en begon hij zijn toespraak. Daarin wenste hij de leden van de regering geluk en maakte hij gewag van het ontzaggelijke werk dat hun te wachten stond. De minister werd luid toegejuicht. Verschillende sprekers kwamen aan het woord en er liep een debat over de verdaging van de verkiezingen.

Tenslotte besloten de Verenigde Kamers over te gaan tot de verkiezing van het staatshoofd. Er waren twee kandidaten: J. Bolikango en J. Kasavubu. Uiteindelijk werd Kasavubu met 156 stemmen^[459] tot staatshoofd verkozen. *Vooruit* schrijft dat bij de bekendmaking alle parlementsleden rechtsprongen. Er heerste volgens de krant een onbeschrijfelijke uitbundigheid. Na de eedaflegging van de regering hielden Ganshof van der Meersch en Kasavubu nog een toespraak.

Na het weekend bericht *Vooruit* dat de verkiezing van Kasavubu tot staatshoofd nog steeds het voornaamste onderwerp uitmaakt van de berichten uit

Leopoldstad. "De nieuwe president heeft van talrijke partijen felicitatiegrammen ontvangen en men hoopt, dat de keuze van Kasavoeboe tot de verwezenlijking van de nationale eenheid zal bijdragen." Men hoopt dat Kasavubu eenheid zal brengen. Deze hoop wordt ook uitgedrukt in de titel.[460] Op 28 juni wordt vermeld dat Kasavubu de eed heeft afgelegd.

Het Laatste Nieuws

Ook in *Het Laatste Nieuws* verschijnt de titel: "Kasavubu Staatshoofd van Congo. (...)".[461] In dit artikel geeft Siaens de sfeer weer tijdens de verkiezingen.

"Minutenlang had de naam weerklonken van Joseph Kasavubu. In de vergaderzaal van de Congolese kamer, (...), was de spanning ondraaglijk geworden. De 213 aanwezige parlementsleden en de massa genodigden en journalisten, die zich op de te enge tribune verdrongen, telden de stemmen naarmate de opnemers de briefjes ontvouwden." De journalist illustreert heel goed de spanning die tijdens het tellen te snijden was.

"De zaal was muisstil geworden. Toen, precies om 6 u. 35 's avonds, barstten de toejuichingen los." Kasavubu had al in de eerste ronde de tweederden meerderheid overschreden. "Van 148 steeg het aantal stemmen nog tot 159, maar de afroeping ging verloren in het handgeklap en het geraas van de filmcamera's, die sedert minuten op de Abakoleider waren gericht. Uiteindelijk was de opname ten einde."

Siaens schrijft: "Aldus kwam een einde aan vier weken vol spanning en verrassingen, die tenslotte toch leidden tot het in vervulling gaan van de voorspellingen, die talrijke waarnemers hadden gedaan." Dit impliceert dat velen de verkiezing van Kasavubu tot staatshoofd verwacht hadden. De spanning was eerder te wijden aan het tempo en de woelige periode waarin de instellingen tot stand werden gebracht.

In een ander artikel haalt Siaens de woorden van Kasavubu aan, terwijl hij de tribune van de Kamer besteeg: "Ik verzeker u, dat ik het niet verwachtte." De journalist meent dat dit misschien werkelijk zo was, want tijdens de laatste dagen was de politiek erg veranderlijk.

De inlandse gemeenten hadden het werk neergelegd om naar de uitslag te luisteren. Toen de beslissing viel, "verspreidde het nieuws zich als een bliksem en barstte de vreugde onder de Bakongozwarten los". De journalist beschrijft dan de rit van Kasavubu in de presidentswagen door de uitbundige massa. "Het was een onvergetelijk schouwspel dat men een eeuwige duur toewenste en dat ondanks al wat nog op te lossen blijft, opluchting bracht in de ganse hoofdstad."[462]

Op 27 juni legde Kasavubu de eed af. De journalist geeft te kennen dat het daar niet bij bleef. Het staatshoofd gaf ook een indrukwekkende toespraak, die in feite een

regeringsverklaring was. Siaens legt onmiddellijk de link met Europa, waar men dadelijk de vraag zou stellen of hij daarbij gedekt wordt door de regering. Maar in Afrika is de situatie anders. De journalist schrijft dat de hoogste leider voor de publieke opinie "de" woordvoerder is, waardoor men hem niet durft tegen te spreken. Verder stemt zijn toespraak overeen met de opvatting van Lumumba. "Blijft alleen dan de omstandigheid dat deze laatste het wellicht liever zelf zou gezegd hebben", zo denkt Siaens over de ambities van Lumumba.[\[463\]](#)

14.3 Conclusie

Algemeen treffen we een veelzijdige berichtgeving aan in *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws*. Beide kranten hebben hun journalisten naar Congo gezonden. Zij geven commentaar op de laatste ontwikkelingen voor de onafhankelijkheid. *Vooruit* zond geen correspondent. Haar artikels zijn monotoon en beperken zich louter tot de feiten. Daarom vergde de toepassing van de theorie bij deze krant moeilijkheden.

In een eerste fase wordt Lumumba aangesteld als informateur. Dit is volgens Ruys niet verbazingwekkend. De minister heeft geen andere keuze, aangezien er geen sterkte tegenkracht aanwezig is. Siaens merkt op dat de cijferaaars verrast zijn over de huidige ontwikkelingen. Beide journalisten vinden het federalisme voorbijgestreefd. Het afscheidingsgevaar loert overal en men hoopt de eenheid te kunnen behouden tot 30 juni. Lumumba slaagt er niet in om een regering te vormen. Volgens *Het Laatste Nieuws* wekt dit geen verbazing. Waarom zouden de Congolezen er sneller in slagen om een regering te vormen dan de Belgen? Ruys spot met het feit dat ze de klus alleen zullen moeten klaren. Hij denkt dat moeilijkheden niet zullen uitblijven, aangezien de Afrikaanse tradities slechts één leider vooropstellen. In Congo zijn er twee mannen die de macht willen uitoefenen.

In de tweede fase wordt Kasavubu benoemd tot formateur. Hij krijgt meer krediet in *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws* dan Lumumba. Ruys spreekt over de "serene staatsmanszin" van Kasavubu en Lumumba krijgt het etiket van hebzuchtig en radicaal opgeplakt. Siaens benadrukt de bescheidenheid en de snelle aanpak van Kasavubu. Deze gematigde eigenschappen maken Kasavubu sympathiek. De radicalere Lumumba blijft persona non grata. *Vooruit* beperkt zich tot de feiten, die trouwens voor een groot deel in *De Standaard* kunnen teruggevonden worden.

In de derde fase wordt Lumumba formateur en krijgt zijn regering de goedkeuring van het parlement. Op een aantal details na, loopt de berichtgeving gelijk. *De Standaard* beklemtoont de ontevredenheid bij bepaalde partijen en de zwakheid van de eerste regering. *Vooruit* wijst op de mogelijkheden die Lumumba heeft bij een meerderheid in het parlement en de nadelen die Kasavubu hierbij zou ondervinden. *Het Laatste Nieuws* drukt haar nieuwsgierigheid uit over het toekomstige staatshoofd. Wat de goedkeuring van de regering betreft, merken we verschillen in de berichtgeving. *Vooruit* beperkt zich tot de essentie van de zaak. *De Standaard* levert wat commentaar. Ze loopt in ieder geval niet hoog op met de

regeringsverklaring van Lumumba voor de Kamer. De kritiek van *Het Laatste Nieuws* is zwart-wit geformuleerd. Zij uit wel haar genoegen over Lumumba.

In de vierde fase wordt Kasavubu staatshoofd. *Het Laatste Nieuws* publiceert enkele beschrijvende artikels, waarbij de lezer zich perfect kan inleven in het hele gebeuren. Siaens is vol lof over de toespraak van Kasavubu, die indrukwekkend was en meer weg had van een regeringsverklaring. De reactie van *De Standaard* is eveneens positief. Kasavubu's rede sloeg diep in en het Bakongo-volk toont zich heel uitbundig. Uiteindelijk zijn beide journalisten tevreden over de afloop. België heeft de klus goed geklaard en de kolonie bleef ondanks enkele moeilijkheden gespaard van opstanden. Men krijgt hier het beeld dat de "kinderlijke" Congolezen uiteindelijk volwassen zijn geworden.

15. NAAR DE ONAFHANKELIJKHEID: ENKELE REACTIES

15.1 Historiek

De meeste Congolezen wisten niet echt goed wat de onafhankelijkheid hen zou brengen. Velen geloofden dat er nadien mirakels zouden gebeuren, vb. dat hun land zou herschapen worden in een paradijs waar men niet hoefde te werken. Opdat de overgang zonder problemen zou verlopen, werden de meest bizarre maatregelen getroffen en voorouderlijke rituelen uitgevoerd.

De Congolezen hoopten dat ze na de onafhankelijkheid even rijk zouden worden als de blanken. Vooral hun auto's stonden bovenaan op het verlanglijstje. Aan de Congolese bevolking werd ook nooit officieel uitgelegd wat voor veranderingen de "dipenda" met zich mee zou brengen. De wankele en angstige administratie bleef in gebreke. De Congolese politici deden mooie beloften en dachten enkel aan eigen profijt. De katholieke kerk heeft daarentegen een paar schuchtere pogingen ondernomen. [\[464\]](#)

Tegenover het mythische stond de angst voor het onbekende. Vele blanken kozen het zekere voor het onzekere en pakten hun koffers. De economische toestand was een ramp. De administratieve diensten werkten op halve krachten. Op sociaal vlak zag het er evenmin rooskleurig uit. Het leek er niet naar dat de verhouding blank-zwart zou verbeteren, eens de Congolezen heer en meester in eigen land zouden worden.

15.2 Analyse

In dit laatste stuk gaan we na hoe de journalist of de krant de toekomst van Congo ziet.

De Standaard

In het artikel: "Onzeker Leo. Politieke puzzel leidt naar etnisch mozaïek. Zwarte overmoed en blanke gelatenheid." [465], overloopt Ruys de gemoedsgesteldheid bij de verschillende bevolkingsgroepen. De blanken, die in de meest onrustige gebieden (Kasaï, het zuiden van Kivu, Beneden-Congo) leven, zijn pessimistisch en het grootste deel denkt om naar België terug te keren. In de grotere centra, waar het relatief veilig is, zit de schrik er niet zo diep in.

De zwarte is in de eerste plaats bang. Bang van de soldaten, de andere zwarten en ook van de onafhankelijkheid. Ruys schrijft: "De gewone man voelt intuïtief aan dat de "Dipenda" geen toverwoord is dat een einde maakt aan zijn miserie." De kinderlijke verwachting, die enkele maanden geleden door velen gekoesterd werden, is fel verminderd. "Kinderlijke" typeert de heersende visie over de Congolees als een kind, een puber.

Tegenover die "gespannen onzekerheid van de massa" staat het zelfvertrouwen van "de zogenaamde (sic.) intellectuelen". Ruys merkt op: "Al diegenen die van ver of dichtbij iets met de partijpolitiek te maken hebben, (...), staan stijf van arrogantie. Zij kijken neer op de "petits Belges" en geloven vast dat zij het morgen wel zullen klaarspelen zonder die kleine Belgen. Staan Amerika en Rusland immers niet klaar met hun miljarden?" Dit impliceert dat de intellectuelen ervan overtuigd zijn dat de buitenlandse kapitalen zullen binnenstromen. Deze arrogantie treft men ook een trapje lager aan, bij het half geschoold personeel die voor het minste staakt. Ruys schrijft: "Vroeger was zo iets ondenkbaar omdat het ontzag voor de blanke er diep inzat. Vandaag is dat ontzag aan het verdwijnen en voelen steeds talrijker zwarten zich vrijgevochten." Deze groep wordt negatief voorgesteld. De journalist heeft wat medelijden met de kleine Belgen, die veel verwezenlijkten in de kolonie. Hij verdedigt het Belgisch paternalisme. De uitspraak: "De arrogante groep intellectuelen, die zich beter voelen", is een voorbeeld van een "reversal".

Enkele dagen vóór de onafhankelijkheid verschijnt er nog een artikel van Ruys onder de titel: "Bezinning in de feestroes. Tucht en arbeid verzwakken onder Kongolese bevolking. Zal regering roer kunnen omgooien?" [466] De eerste week na de onafhankelijkheid zal er volgens Ruys één zijn van hartstochtelijk feestvieren. Hij vindt het allemaal wel opwindend, ontroerend of historisch, maar hij wijst erop dat men niet mag vergeten dat er na 30 juni nog altijd een Congo zal bestaan.

Net als vele blanken, die in Congo willen blijven, stelt Ruys de vraag: "Hoe zal dit enorme land met zijn enorme tegenstellingen na 30 juni verder leven?" Hierop kan men vandaag niet antwoorden, want er zijn teveel onbekenden in het gegeven. Ten eerste is het probleem van de blanke kaders, waarbij vertrouwen, gezagsherstel en opleiden van kaders de knelpunten vormen. Ten tweede is er het financiële probleem. Congo rekent op buitenlandse kapitalen, maar velen onder de economische en financiële kringen hebben het land al afgeschreven.

Lumumba heeft in zijn regeringsverklaring in de Senaat er op gewezen dat de economische toestand catastrofaal is. "De vraag is echter: kan zijn regering die toestand het hoofd bieden?" Als ze daar niet in slaagt, dan wordt in Congo de klok een kwart eeuw achteruit gezet. Ruys benadrukt: "Te midden van de officiële hymnen en het klokkengeluid is het goed dat ook deze waarschuwendende klank wordt gehoord."

Vooruit

Vooruit ziet 1 juli 1960 als het begin van een nieuw tijdperk, waarin de betrekkingen tussen beide landen in positieve of negatieve zin kunnen evolueren. *Vooruit* hoopt natuurlijk in positieve zin, ook voor het belang van Congo. De politiek van België tegenover de ex-kolonie zal vanaf nu gewijzigd worden.[\[467\]](#)

De onzekerheid is heel groot want niemand kan zeggen hoe de zaken zullen verlopen. *Vooruit* citeert: "Niemand weet wat het lot wordt van de vele Belgen in Kongo, zowel van de administratie (waar vanzelfsprekend Kongolezen vele blanken zullen vervangen), als van de blanken in de verschillende takken van het economisch leven." De krant gaat er verder niet op in want "dat zijn bekommelingen voor de naaste toekomst". Ze is wel ervan overtuigd dat Congo een belangrijke rol zal blijven spelen in het Belgische politieke leven.

De krant hoopt dat de regering-Lumumba voldoende invloed en gezag zal hebben om de orde te handhaven en uitbarstingen te beletten. "Maar", schrijft ze, "het is een illusie te geloven, dat zich geen moeilijkheden zullen voordoen." *Vooruit* is ervan overtuigd dat Congo een "onafhankelijkheidsziekte" zal doormaken. De revolutie die zich aldaar voltrekt, is immers onvermijdelijk. Enerzijds gaat de krant ervan uit dat de nieuwe regering haar best zal doen, maar anderzijds is ze ervan overtuigd dat er problemen zullen komen. Dit is een voorbeeld van een "apparent denail".

Het is nu aan de Belgische regering om tactvol te handelen en niet meer te improviseren, zoals ze dit altijd deed. Dit is de visie van *Vooruit*. In haar ogen heeft de regering geïmproviseerd, geknoeid en psychologische vergissingen begaan. Daardoor liet men veel kostbare tijd verloren gaan.

Het Laatste Nieuws

Het Laatste Nieuws publiceert geen artikels waarbij ze vooruitblijkt op de toekomst. Wel wordt soms eens verwezen naar wat eventueel na de onafhankelijkheid kan gebeuren. Dit is het geval bij de twee voornaamste knelpunten Leopoldstad en Katanga. Congo kan in de volgende maanden uiteenbarsten, maar het kan ook een grote natie worden. In beide gevallen zal het afhangen van de menselijke betrekkingen, onder zwarten, onder blanken, tussen zwarten en blanken.[\[468\]](#) Als de eenheid bewaard wordt en er komt een stevig beleid gevestigd op een oprechte samenwerking tussen Kasavubu en Lumumba, "de onbetwiste bezielers van de

onafhankelijkheid”, dan zou volgens Siaens “de Belgische proefneming” kunnen slagen.[\[469\]](#) Hij verwijst hier naar de Belgische weddenschap, die tijdens de rondetafelconferentie haar vorm kreeg. Ze beoogt Congo zonder geweld naar de onafhankelijkheid te leiden. Algerijnse toestanden wil de regering dus kost wat kost vermijden.

Verder besteedt de journalist aandacht aan de blanken in Congo. Zij zijn ongerust, want ze hebben veel voor dit land gedaan. Siaens schrijft: “Op enkele uitzonderingen na bemoeien de Europeanen zich niet in de Congolese keuken maar hun lot is zo nauw verbonden met wat uit het politiek fornuis te voorschijn zal komen, dat zij er het onderwerp van hun gesprekken van gemaakt hebben.”[\[470\]](#) Dit citaat toont de ongerustheid van de blanken, die over de politieke toekomst praten, ondanks het feit dat ze weinig in de pap te brokkelen hebben.

[15.3 Conclusie](#)

De toekomst ziet er enorm onzeker uit, zowel voor blank als voor zwart. Dit komt goed tot uiting in *De Standaard*, waarin Ruys peilt naar de gemoedsstemming. Enkel de “zogenaamde” intellectuelen, namelijk diegenen die zich intellectueel wanen, zijn gerustgesteld, want ze hebben hun doel bereikt. De Congolese politici zijn daarentegen bang. Zij weten dat Congo de eerstkomende jaren een diepgaande recessie tegemoet gaat. Voor het politieke en sociale terrein blijft het afwachten. Tijdens de eerste week na de onafhankelijkheid zal er zeker gefeest worden, maar daarna zullen de problemen zich opstapelen. De vraag is dan: “Hoe zal de regering deze problemen aanpakken?”

Vooruit en vooral *Het Laatste Nieuws* zijn bekommerd om het lot van de Belgen in Congo. Voor hen biedt de toekomst niets meer dan onzekerheid. De socialisten stonden de onafhankelijkheid sterk voor.[\[471\]](#) *Vooruit* vindt het dan ook een goede zaak dat Congo op eigen benen komt te staan. Ze is ervan overtuigd dat België zijn verplichtingen heeft, wanneer er in de ex-kolonie iets fout loopt. Ze hoopt dat de regering dan iets beter haar best doet.[\[472\]](#) *Het Laatste Nieuws* geeft de indruk van: “laat ze het nu maar zelf doen”. De bezorgdheid over het lot van de Congolese massa is zeker niet groot.

[home](#) [lijst](#) [inhoud](#) [vorige](#) [volgende](#)
[scripties](#)

[\[373\]](#) SCHALBROECK, I., *op.cit.*, p. 107.

[\[374\]](#) *De Standaard*, 13.04.1959, p. 2; *Vooruit*, 13.04.1959, p. 3; *Het Laatste Nieuws*, 13.04.1959, p. 5.

[\[375\]](#) S.N., “Eerste politiek congres van Kongo start met hindernissen. Belangrijke nationalistische leiders blijven te Loeloeaburg weg.”, *De Standaard*, 09.04.1959, p. 6; BELGA, “Het eerste politiek congres in Congo. Lumumba afwezig te Luluaburg.”, *Het Laatste Nieuws*, 09.04.1959, p. 4.

- [376]** S.N., "Kongolese leiders zetten verkiezingsstrijd in. Het grote slagwoord: Onafhankelijkheid. (...).", De Standaard, 11/12.04.1959, pp. 1, 5.
- [377]** ETAMBALA, Z.A., op.cit., pp. 119-120; SCHALBROECK, I., op.cit., pp. 125-126.
- [378]** De tweede in de rij was het Luba-Luluacconflict in Kasai. Het conflict was een gevolg van spanningen tussen twee gemeenschappen. De wrijvingen tussen beide ontstonden tijdens de ren naar de onafhankelijkheid. ETAMBALA, Z.A., op.cit., pp. 117-118.
- [379]** S.N., "Twintigtal doden. Bloedige onlusten te Stanleystad. MNC-leider Patrice Loemoemba aangehouden. (...).", De Standaard, 02.11.1959, pp. 1, 6.
- [380]** RUYS, M.G., "Steeds maar doden. Waarom geen ontmoeting voor de verkiezingen?", De Standaard, 02.11.1959, p. 1.
- [381]** S.N., "Hevige onlusten in Stanleystad. Loemoemba eist de onafhankelijkheid van Kongo.", Vooruit, 02.11.1959, pp. 1, 3.
- [382]** BELGA, "Lumumba en twee Europeanen aangehouden. Congolese leider lokte te Stanleystad onlusten uit.", Het Laatste Nieuws, 02.11.1959, p. 1.
- [383]** SIAENS, L., "Kentering mogelijk in Kongo. (...) Lumumba misrekende zich.", Het Laatste Nieuws, 04.11.1959, pp. 1, 10.
- [384]** Bij de januarigebeurtenissen tellen we gemiddeld 56 artikels per krant over een periode van twee en een halve maand.
- [385]** RUYS, M.G., "Steeds maar doden. Waarom geen ontmoeting voor de verkiezingen?", loc.cit.
- [386]** Zie bijlage V: De Congolese politieke partijen, pp. 10-16.
- [387]** SCHALBROECK, I., op.cit., pp. 137-139.
- [388]** RUYS, M.G., "Leo wacht op 20 december. Opstand of geweldloos verzet? (...).", De Standaard, 19/20.12.1959, p. 2.
- [389]** Id., "Orde wordt gehandhaafd. Geladen oordeelsdag in de Kongolese hoofdstad. Blijven de Bakongo thuis of komen zij op straat?", op.cit., pp. 1, 2.
- [390]** Id., "Eerste stap naar onafhankelijkheid. Kalme verkiezingen in Kongo. In Leopoldstad bleef de meerderheid thuis.", De Standaard, 21.12.1959, p. 1.
- [391]** Ibid., p. 1.
- [392]** Id., "Abako verdeeld over tactiek. Slechts 33 t.h. van kiezerskorps stemde te Leopoldstad. Kanza voor burgerlijke ongehoorzaamheid.", De Standaard, 22.12.1959, pp. 1, 9.
- [393]** S.N., "(...) Verkiezingen kalm verlopen.", Vooruit, 21.12.1959, p. 1.
- [394]** SIAENS, L., "Komende Verkiezingen blijven steeds de hoofdbekommernis te Leopoldstad. (...).", Het Laatste Nieuws, 19/20.12.1959, p. 3.
- [395]** Id., "Verkiezingen in Congo verliepen rustig. Grote opkomst behalve te Leopoldstad waar slechts niet-Abakisten stemden.", Het Laatste Nieuws, 21.12.1959, pp. 1, 3.
- [396]** Id., "Machtsverhoudingen in Congo thans duidelijk afgebakend. Abako meester in benedengebied maar zonder invloed in andere provinciën", Het Laatste Nieuws, 22.12.1959, pp. 1, 3.

- [397] S.N., "Brief uit Katanga.", Vooruit, 24.12.1959, p. 3.
- [398] SIAENS, L., "Machtsverhoudingen in Congo thans duidelijk afgebakend. Abako meester in benedengebied maar zonder invloed in andere provinciën.", loc.cit.
- [399] Ibid., pp. 1, 3.
- [400] S.N., "Actualités (élections, congrès de Kisantu, table ronde)", in: Courrier Hebdomadaire du CRISP, II, 49, 22.01.1960, pp. 10-13.
- [401] "Résolutions du Congrès du cartel et des partis fédéralistes tenu à Kisantu, du 24 au 27 décembre 1959", in: La crise congolaise, XIII, 4-6, 1960, pp. 474-477. Zie ook: De Standaard, 29.12.1959, p. 7; Het laatste Nieuws, 29.12.1959, p. 4; Het Laatste Nieuws, 28.12.1959, p. 3; Vooruit, 29.12.1959, pp. 1, 3.
- [402] RUYS, M.G., "Drie Ronde Tafel Konferenties? Federalistisch kongres van Kisantoe maakt tactisch plan op. (...).", De Standaard, 25.12.1959, p. 2.
- [403] S.N., "Kisantoe-congres gesloten. Kasa-Voeboe triomfeert op extremisten. "Onmiddellijke onafhankelijkheid van federale Congostaat.", De Standaard, 29.12.1959, p. 7.
- [404] SIAENS, L., "Congo na de verkiezingen. Alle ogen gericht op het partijen congres te Kisantu.", Het laatste Nieuws, 24.12.1959, pp. 1, 3.
- [405] Kanza schrijft over de relatie tussen zijn vader en Kasavubu: "Kasavubu and my father were very different in personality and temperament, and I always knew that it was only a matter of time before the would clash." KANZA, T., op.cit., p. 64.
- [406] SIAENS, L., "Abakokartel "spreekt af" voor ronde Tafel op 5 januari. Beneden-Congorepubliek te Kisantu begraven.", Het laatste Nieuws, 29.12.1959, p. 3.
- [407] ETAMBALA, Z.A., op.cit., p. 138; GANSHOF VAN DER MEERSCH, W.J., Congo mei-juni 1960: verslag van de minister belast met de algemene zaken in Afrika, 1960, p. 91.
- [408] Ibid., p. 143; GANSHOF VAN DER MEERSCH, W.J., op.cit., p. 99.
- [409] NZIEM, I.N., op.cit., p. 550.
- [410] ETAMBALA, Z.A., op.cit., p. 143.
- [411] GERARD-LIBOIS, J., HEINEN, J., Belgique-Congo 1960 : le 30 juin pourquoi, Lumumba comment, le portefeuille pour qui, 1989, p. 97; GANSHOF VAN DER MEERSCH, W.J., op.cit., pp. 98-104.
- [412] ETAMBALA, Z.A., op.cit., p. 144. Voor tabel zie: SCHALBROECK, I., op.cit., p. 146.
- [413] S.N., "Kongolese verkiezingen zonder verrassing. Kasa-Voeboe en Loemoemba bevestigen hun overwicht.", De Standaard, 25.05.1960, p. 2.
- [414] Id., "Kongo stemt volgens stam. Spanning rond verkiezingsuitslagen in E.-stad. Naar nieuwe partijconcentraties in Leo.", De Standaard, 26.05.1960, pp. 2, 6.
- [415] S.N., "De verkiezingen in Kongo. (...).", De Standaard, 31.05.1960, p. 2.
- [416] Id., "(...) Rustig verloop van de verkiezingen.", Vooruit, 23.05.1960, pp. 1, 3.
- [417] id., "Verkiezingen in Kongo betrekkelijk kalm begonnen. Alleen te Kamina

kwam het tot bloedige incidenten. (...).", Vooruit, 24.05.1960, p. 3.

[418] ARPE, J., "De congolezen ter stembus. Tot nog toe betrekkelijk rustig.", Het Laatste Nieuws, 21/22.05.1960, p. 2.

[419] ETAMBALA, Z.A., op.cit., p. 139.

[420] BELGA, "Congolezen ter Stembus. Kiesverrichtingen kalm verlopen in grote steden. Eerste uitslagen wijzen op overwinning van Kasavubu, Lumumba en Kalonji.", Het Laatste Nieuws, 23.05.1960, pp. 1, 3.

[421] S.N., "De verkiezingsuitslagen in Congo. Mislukking van individuele lijsten en nationale overwinning van Lumumba.", Het Laatste Nieuws, 31.05.1960, p. 4.

[422] SIAENS, L., "Onafhankelijkheid van Congo. De houding der blanken.", Het Laatste Nieuws, 25.05.1960, pp. 1, 11.

[423] Ganshof van der Meersch schrijft dat de overwinning van Lumumba enigszins verwacht werd, maar toch alle verwachtingen te boven ging, omdat de voornaamste tegenpartij, de PNP, een grote nederlaag leed. GANSHOF VAN DER MEERSCH, W.J., op.cit., p. 103.

[424] SCHALBROECK, I., op.cit., p. 146.

[425] ETAMBALA, Z.A., op.cit., pp. 144-147; GANSHOF VAN DER MEERSCH, W.J., op.cit., pp. 145-262; RUYS, M.G., op.cit., pp. 40-45.

[426] Het "Cartel d'Union Nationale" kreeg de steun van de volgende partijen: Abako, Abazi, Cerea, Conakat, Luka, Reco, ARP, Mederco, MNC-Kalonji, MNC-Nendaka, Puna, R.D.L.K., Unimo en Unibat.

GANSHOF VAN DER MEERSCH, W.J., op.cit., p. 149

[427] Zie bijlage VI, Lijst met de leden van de eerste Congolese regering, pp. 17-19.

[428] Volgens T. Kanza was Bolikango één van die Congolese politici die geloofde dat eerlijkheid en je woord houden de belangrijkste eigenschappen waren van een politicus. Hij kon zich niet voorstellen dat bedrog, en nog minder geweld en brutaliteit, een weg waren naar het succes. Hij geloofde echt dat Lumumba zijn belofte zou houden. KANZA, T., op.cit., p. 124.

[429] Tshombe zal op 11 juli 1960 de onafhankelijkheid van Katanga uitroepen en Kalonji zal op 8 augustus 1960 de onafhankelijkheid van Zuid-Kasaï uitroepen. Beide provincies zullen niet lang autonoom blijven. Voor Zuid-Kasaï kwam in juli 1961 het einde in zicht. Katanga werd in januari 1963 opgedoekt.

[430] RUYS, M.G., "Naar nieuwe Kongolese structuur?", De Standaard, 15.06.1960, p. 1.

[431] Id., "Informatie-opdracht verlengd. Ganshof springt Loemoemba bij. (...).", De Standaard, 17.06.1960, pp. 1, 10.

[432] S.N., "Kasa Voeboe formateur. Kongolees parlement plechtig geopend.", De Standaard, 18/19.06.1960, pp. 1, 7.

[433] SIAENS, L., "Vierentwintig uren vroeger dan verwacht. Lumumba belast met informatie-opdracht in Congo. Cijferars verrast.", Het Laatste Nieuws, 14.06.1960, p. 1.

[434] Id., "Hoop op spoedige kabinetsvorming in Congo ten overstaan van de

dreiging in Katanga. Lumumba wil federalisten en Belgen geruststellen.”, Het Laatste Nieuws, 15.06.1960, pp. 1, 3.

[435] Id., “De regeringsvorming in Congo. Kartel laat Lumumba de hele dag wachten en wil het ook wel zelf beproeven.”, Het Laatste Nieuws, 16.06.1960, p. 1.

[436] Id., “Lumumba krijgt 36 uren meer. Minister Ganshof zal bij informatie-opdracht helpen door weigerige leiders op te roepen.”, Het Laatste Nieuws, 17.06.1960, pp. 1, 3.

[437] S.N., “Politiek duel. Loemoemba hinderpaal voor regering Kasa Voeboe? Baloebakat, Cerea en PSA vragen deelname van MNC-leider.”, De Standaard, 20.06.1960, pp. 1, 5.

[438] RUYS, M.G., S.N., “Naar voorlopige regering? Kasa Voeboe doktert aan coalitie met Loemoemba. (...)”., De Standaard, 21.06.1960, p. 1.

[439] S.N., “Kasavoeboe regeringsformateur. Kongolese Kamers voor het eerst bijeen te Leopoldstad. Rede van gouverneur-generaal Cornelis.”, Vooruit, 18/19.06.1960, pp. 1, 3.

[440] Id., “Kasavoeboe en Loemoemba hebben beiden een regering gevormd.”, Vooruit, 20.06.1960, pp. 1, 3.

[441] Id., “De regeringsvorming in Kongo. Loemoemba eerste-minister en Kasavoeboe staatshoofd? Beide leiders drukken elkaar langdurig de hand tijdens de vergadering van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.”, Vooruit, 21.06.1960, pp. 1, 3.

Deze informatie verschijnt ook in *De Standaard*; S.N., “Naar voorlopige regering?” ..., p. 6.

[442] SIAENS, L., “Lumumba, ontlast van informatie-opdracht, dreigt met de vorming van een nieuwe regering. Kasavoeboe aangeduid als kabinetsvormer. (...)”., Het Laatste Nieuws, 18/19.06.1960, p. 3.

[443] Id., “Kasavubu klaar met zijn opdracht. “Wij hopen dat Koning Boudewijn komt!””, Het Laatste Nieuws, 20.06.1960, p. 3.

[444] Id., “Terwijl minister Ganshof een afwachtende houding aanneemt. Kasavubu en Lumumba reiken elkaar de hand.”, Het Laatste Nieuws, 21.06.1960, pp. 1, 3.

[445] S.N., “Verrassende stemming in parlement: Loemoemba formateur. MNC-er Kasongo tot voorzitter van kamer verkozen.”, De Standaard, 22.06.1960, pp. 1, 10.

[446] RUYS, M.G., S.N., “Overwegend links. Loemoemba-regering vraagt de investituur. Kasa Voeboe doet ultiem voorstel tot samenwerking.”, De Standaard, 24.06.1960, pp. 1, 12.

[447] Id., “Historische dag. Kasa Voeboe Kongolees staatshoofd. Loemoemba’s nationale regering krijgt vertrouwen.”, De Standaard, 25/26.06.1960, pp. 1, 6.

[448] S.N., “Loemoemba belast met de vorming van eerste Kongolese regering. Beschikt over sterke meerderheid in het parlement. Kansen van Kasavoeboe als staatshoofd in het gedrang?”., Vooruit, 22.06.1960, pp. 1, 3.

[449] De stemming voor de Senaat moet immers nog gebeuren. Dan zal Ileo, algemeen secretaris van de MNC-Kalonji, tot voorzitter verkozen worden.

- [450]** S.N., "Kasavoeboe, minister van Buitenlandse Zaken. Kalondji wenst nieuwe formateur.", Vooruit, 23.06.1960, p. 3.
- [451]** Id., "Eerste Kongolese regering samengesteld. Geen Abako- noch M.N.C.-Kalondji-ministers in de ploeg opgenomen. Eerste minister Loemoemba steunt de kandidatuur van Bolikango als staatshoofd.", Vooruit, 24.06.1960, pp. 1, 3.
- [452]** SIAENS, L., "Lumumba belast met de vorming van een Congolese regering. Na meerderheid bewezen te hebben bij verkiezingen van Kamervoorzitter. M.N.C.-leider dringt aan op terugkeer naar Afrika van Belgische vrouwen en kinderen.", Het Laatste Nieuws, 22.06.1960, pp. 1, 3.
- [453]** Id., "Congolese Regering samengesteld. Overeenkomst op het nippertje tussen Lumumba en Kasavubu. Wordt Bolikango of tenslotte toch Abako-leider staatshoofd?", Het Laatste Nieuws, 24.06.1960, pp. 1, 3.
- [454]** Id., "Schitterende overwinning van Lumumba in Congolese Senaat. De uitslag van de vertrouwensstemming: in de Kamer: 74 stemmen tegen 1 bij 5 onthoudingen; In De Senaat: 60 stemmen tegen 12 bij 8 onthoudingen.", Het Laatste Nieuws, 25/26.06.1960, p. 3.
- [455]** RUYS, M.G., S.N., "Historische dag. Kasa Voeboe Kongolees staatshoofd." ..., pp. 1, 6.
- [456]** Mpolo was al een tijdje van plan om tijdens de zitting van het parlement tussen te komen in de hoop dat de presidentsverkiezingen zouden uitgesteld worden. Zo dacht hij dat Lumumba zijn mening zou herzien, waardoor Kasavubu geen staatshoofd zou worden. Zijn plan mislukte. Thomas en Daniël Kanza probeerden Lumumba om te praten maar deze laatste bleef bij zijn standpunt. Hij was ervan overtuigd dat Kasavubu een uitstekende president zou zijn, beter dan Bolikango. KANZA, T., op.cit., pp. 124-128.
- [457]** RUYS, M.G., "Kongo wordt republiek. Toekomst beheerst door machtsstrijd tussen Kasa Voeboe en Loemoemba. (...)", De Standaard, 27.06.1960, pp. 1, 2.
- [458]** S.N., "Kasavoeboe staatshoofd van Kongo. Loemoemba bekam vertrouwensvotum in Kamer en Senaat.", Vooruit, 25/26.06.1960, pp. 1, 3.
- [459]** Vooruit heeft gemist in het aantal stemmen. Er zijn er 159.
- [460]** S.N., "De toestand in Kongo. Eenheid rond Kasavoeboe? Te Leopoldstad hoopt men op samensmelting van de diverse "regeringen".", Vooruit, 27.06.1960, pp. 1, 3.
- [461]** SIAENS, L., "Kasavubu Staatshoofd van Congo. Lumumba-regering bekam het vertrouwen in de Kamer en Senaat.", Het Laatste Nieuws, 25/26.06.1960, pp. 1, 3.
- [462]** Id., "Vreugdevuren te Leopoldstad. Al zingend verkondigen de zwarten het grote nieuws", Het Laatste Nieuws, 28.06.1960, p. 3.
- [463]** Id., "Kasavubu brengt bij eedaflegging hulde aan België. "Wij hebben de hulp nodig, die ons in volle eerlijkheid wordt aangeboden", zegt Congolees staatshoofd", op.cit., p. 1.
- [464]** ETAMBALA, Z.A., op.cit., pp. 147-151.

[465] RUYS, M.G., "Onzeker Leo. Politieke puzzel leidt naar etnisch mozaïek. Zwarte overmoed en blanke gelatenheid.", De Standaard, 15.06.1960, pp. 1, 2.

[466] Id., "Bezinning in de feestroes. Tucht en arbeid verzwakken onder Kongolese bevolking. Zal regering roer kunnen omgooien?", De Standaard, 28.06.1960, p. 2.

[467] S.N., "Nu er een Kongolese regering is.", Vooruit, 25/26.06.1960, p. 1.

[468] SIAENS, L., "Congo op de tweesprong. Moet het dan zo eindigen?", Het Laatste Nieuws, 22.06.1960, pp. 1, 9.

[469] Id., "Vreugdevuren te Leopoldstad. Al zingend verkondigen de zwarten het grote nieuws.", Het Laatste Nieuws, 28.06.1960, p. 3.

[470] Id., "Congo op de tweesprong. Moet het dan zo eindigen?", loc.cit.

[471] Op 29 juni 1960 verscheen er een artikel van L. Collard, waarin hij schreef: "De socialistische partij heeft de onafhankelijkheid van Kongo geëist. Uit trouw aan haar beginselen en ook in de overtuiging dat deze onafhankelijkheid in de lijn lag van een zo rechtvaardige als niet te verhinderen evolutie en dat zij beantwoordde aan een edel en ruim begrip van het hoger belang der beide landen."

[472] De kritiek, die *Vooruit* spuwt op de Congo-politiek, is voor een groot deel te wijten aan het feit dat de BSP sinds juni 1958 in de oppositie zat.

